

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA ART I POLITICA

Preu: 30 cèntims - Ronda de Sant Pere, 3 Telèfon 22592 : Subscripció: 3'50 pessetes trimestre

Any VIII. Núm. 370-Barcelona, dijous, 19 març 1936

La sessió de cinema
«Mirador» tindrà lloc
el 30 del mes que som

El darrer cop d'Adolf Hitler

Adolf Hitler és un bon plaça. Per la seva banda, pel que fa a la intriga i al sentit teatral, sempre l'he trobat superior al seu predecessor, al seu *pendant* Mussolini. És intel·ligent, i amb això vull dir actiu, viu, enginyós i que no s'embarassa amb impediments com la major part de militars i de polítics alemanys. Pensa i actua dintre una mena de buit moral que li fa tenir més en compte els resultats que no pas els mitjans a esmerçar.

Infiniment intel·ligents foren els seus mètodes de propaganda per a fer-se amb la simpatia de les masses alemanyes. Naturalment, les mentides hi pululaven, però eren mentides d'aquelles que al poble li agrada sentir-les. No menys intel·ligent fou el seu pla per a entabanar el vell president Hindenburg i fer-se així l'únic amo d'Alemanya. De primer ordre també aquell incendi del Reichstag que li atorgà la majoria indispensable a la votació dels poders dictatorials.

Però el que ho sobrepassa tot fou la seva «neteja» del 30 de juny de 1934. Havia estat un temps enganyant els seus adversaris, els havia endormiscat de mica en mica. Després, virant bruscament, matà tota la trepa—afegint-li i tot uns quants als quals tenia tforia.

El seu darrer «cop de puny» és, com els altres, intel·ligent. Gottfried Feder, el seu mestre polític i el constructor de la teoria de l'Estat nazi (teoria que després l'alumne ha superat amplement), va escriure fa uns deu anys que Hitler posseïa més que ningú aquella «seguretat de decisió somnambulesca» que és allò que els nazis demanen primer que res a llurs amos.

Penseu en tot el que va fer l'any passat! Després d'haver ensarronat els homes d'Estat britànics fent-los creure que Alemanya no posseïa cap força aèria de cap mena, esquinçà les clausules del tractat de Versalles que feien referència al desarmament. Sir John Simon es quedà ben parat quan en un viatge a Berlín descobrí que les forces aèries alemanyes eren almenys tan importants com les d'Anglaterra. Més endavant, després d'haver assegurat, el 23 de maig de 1935, amb la seva força de persuasió habitual, que el tractat de Locarno era per a ell una cosa sagrada i que tenia respectar la zona renana desmilitaritzada, ens oferí, als anglesos, de signar un acord naval, i el nostre govern li preguntà prudentment quines eren les seves intencions i li demanà de trametre negociadors per a estudiar les possibilitats.

En comptes d'estudiar, aquests singulars negociadors ens oferiren, sense marge de regateig, un acord prometent-nos que Alemanya no passaria del 35 per cent de les nostres forces navals, però que, en canvi, estipulava que les forces submarines del Reich podrien igualar les nostres si el govern alemany ho creia bé.

Els nostres ministres s'agafaren a l'oferta sense consultar França, i aquesta se'n sentí profundament ofesa. Això explica la mala voluntat de França a sostenir-nos quan a Ginebra, el setembre darrer, ens esforçàrem, en nom de la seguretat col·lectiva, a reprimir l'agressió italiana a Etiopia. Adolf Hitler presència sense una llàgrima aquesta renyina franco-anglesa.

Es guardà prou, de por de fer-se'n mal veure, de sostenir obertament Itàlia, encara que l'empipés molt veure que la Rússia soviètica sostenia triomfalment l'acció de la Societat de les Nacions contra l'agressió feixista.

Aleshores s'escarràssà a demostrar-nos que els Soviets constituïen el perill real, que no havíem de «treballar» amb el bolxevisme i que el pacte de no agressió franco-soviètic violava el tractat de Locarno.

No reeixí pas del tot en això, i la resolució tardana del govern britànic de retirar les seves forces militars li donà matèria de reflexions.

Mentrestant, les dificultats financeres i econòmiques cada dia resultaven més serioses. En tres anys havia esmerçat més de mil milions de lliures esterlines en armaments, tot seguint pretenent que Alemanya era massa pobre per a pagar els seus deutes. A més a més, havia organitzat tota la indústria alemanya de manera que constituís una màquina militar més formidable encara que la de 1914. Tard o d'hora, alguna cosa de tot això havia de petar.

Durant aquests darrers mesos anaren creixent uns rumors que pretenien que a Alemanya era inevitable una crisi política i econòmica. Es parlava d'una nova matança de juny. Es feia indispensable una distracció, i tan gran que aixequés l'entusiasme patriòtic popular.

Fou aleshores que Hitler, sospesades totes les probabilitats, es resolgué a ocupar la zona desmilitaritzada del Rin, a esquinçar el tractat de Locarno i, com que dues precaucions valen més que una, a prometre que, a despit de tot això, en endavant seria bon xicot i recórrer així a totes les ànimes apassionades de pau.

Per a ell, hauria estat ridícul d'esperar

que la Gran Bretanya estigués en disposició de defensar amb les armes el tractat de Locarno; li calia doncs pegar el cop abans que el Parlament encetés la discussió del Llibre Blanc i es decidís si ens calia o no un ministre de la Defensa nacional. Les divergències d'opinió entre la Gran Bretanya i França a Ginebra sobre les sancions del petroli a Itàlia, sens dubte, han comptat

Moltes persones, i entre elles molts parlamentaris, m'han preguntat, des del dissabte cèlebre, el que jo hauria fet si estigués al poder. Vetaquí una cosa que fa de mal dir.

De primer, hauria cercat de conèixer per peces menudes tots els fets—i el govern, sembla, ens n'ha amagat molts. Però, suposant que els fets més importants siguin de debò el que semblen ésser, hauria dit molt francament a Alemanya que la Gran Bretanya no pot atorgar la seva confiança a països que, amb el més petit pretext, es fan enrera de llur paraula; que si Alemanya desitja parlar útilment a uns i altres, cal abans que res que retiri les seves tropes de la zona desmilitaritzada, reingressi a la Societat de les Nacions, n'accepti les regles sense reserves mentals, prengui una part igual en els treballs constructius per a la pau internacional i es prepari a reduir els seus armaments en la proporció en què els altres països reduïxin els llurs.

Alemanya diu que vol la pau. Nosaltres també. I França també. I Rússia també. Té el camí ben obert davant seu si va de bona fe. Diria així mateix a Alemanya que no acceptarem cap de les proposicions de negociació que ens fa mentre no ens hagi provat, amb la seva conducta, que no ens les fa amb el sol fi d'assegurar la seva seguretat, mentre es prepara de sotamà a un atac brusca.

Li diria això, i ho penso. La pau d'Europa—i probablement la pau del món—torna a estar altra vegada en joc. Si la nostra política és feble o inestable, obtindrem el que no volem: una gran guerra en la qual ens veurem forçats a prendre part. Hem de mobilitzar les nostres ànimes per a la pau i assumir els nostres riscos. La pau no poden fer-la uns esperits estovats com bojàment han pensat els nostres homes polítics. Com tampoc una guerra no pot ésser sostinguda amb uns exercicis a la desbandada.

Si aprofitem avui la nostra probabilitat, Hitler haurà treballat millor del que ell es creu.

HENRY WICKHAM STEED
(Copyright Opera Mund)

força en la seva determinació. El ministre d'Afers estrangers francès, Flandin, sembla navegar dintre el sol de Laval, i el record d'aquesta política de Laval—Hitler ho sap bé—no és gaire apreciat a Anglaterra.

Costarà feina d'obtenir del poble anglès que s'ajunti a França si de cas aquesta darrera demana sancions contra Alemanya, car no ha oblidat que França s'oposà a les sancions contra Itàlia que, tanmateix, fa la guerra malgrat la S. de les N., mentre que Alemanya només ha violat un tractat.

I heu-nos ací al moll del problema al mateix temps que al moll de la crisi internacional. Si s'admet que un tractat solemne, lliurement negociat, pot ésser esquinçat impunement i tan sovint com convingui a un dels signants, cap acord o tractat no podrà valer res en l'esdevenidor.

Fa un any, Hitler esquinçava el tractat de Versalles. Nosaltres—i els altres—protestàrem feblement, però pensant en el nostre interior que una pau imposada no pot ésser eterna. Avui ha violat el pacte de Locarno, el qual havia estat lliurement estipulat. Si una vegada més protestem feblement i si dem en el nostre interior que, ben mirat, l'acte de Hitler és natural, sàporem les bases de tot acord internacional, la Societat de les Nacions inclusivament. Els nostres homes d'Estat saben prou bé que Hitler ha mancat sempre a la seva paraula, tant a casa seva com a fora. Aquest

mancaament s'ha produït cada vegada que al Führer li ha convingut i aquest sempre ha explicat la seva conducta alegant que «des circumstàncies l'hi havien empès».

El darrer cop de Hitler ens empeny, no solament a refusar el perdó d'aquesta darrera falta, sinó també a dubtar en endavant del valor d'una tal signatura al peu de tractats que, si ens l'hem de creure, podriem concloure amb ell.

Moltes persones, i entre elles molts parlamentaris, m'han preguntat, des del dissabte cèlebre, el que jo hauria fet si estigués al poder. Vetaquí una cosa que fa de mal dir.

De primer, hauria cercat de conèixer per peces menudes tots els fets—i el govern, sembla, ens n'ha amagat molts. Però, suposant que els fets més importants siguin de debò el que semblen ésser, hauria dit molt francament a Alemanya que la Gran Bretanya no pot atorgar la seva confiança a països que, amb el més petit pretext, es fan enrera de llur paraula; que si Alemanya desitja parlar útilment a uns i altres, cal abans que res que retiri les seves tropes de la zona desmilitaritzada, reingressi a la Societat de les Nacions, n'accepti les regles sense reserves mentals, prengui una part igual en els treballs constructius per a la pau internacional i es prepari a reduir els seus armaments en la proporció en què els altres països reduïxin els llurs.

Alemanya diu que vol la pau. Nosaltres també. I França també. I Rússia també. Té el camí ben obert davant seu si va de bona fe. Diria així mateix a Alemanya que no acceptarem cap de les proposicions de negociació que ens fa mentre no ens hagi provat, amb la seva conducta, que no ens les fa amb el sol fi d'assegurar la seva seguretat, mentre es prepara de sotamà a un atac brusca.

Li diria això, i ho penso. La pau d'Europa—i probablement la pau del món—torna a estar altra vegada en joc. Si la nostra política és feble o inestable, obtindrem el que no volem: una gran guerra en la qual ens veurem forçats a prendre part. Hem de mobilitzar les nostres ànimes per a la pau i assumir els nostres riscos. La pau no poden fer-la uns esperits estovats com bojàment han pensat els nostres homes polítics. Com tampoc una guerra no pot ésser sostinguda amb uns exercicis a la desbandada.

Si aprofitem avui la nostra probabilitat, Hitler haurà treballat millor del que ell es creu.

HENRY WICKHAM STEED
(Copyright Opera Mund)

Ep, no s'hi vall!

El millor que poden fer els funcionaris és funcionar bé i amb netedat.

No fa gaire, el secretari de la Junta Municipal d'Exposicions d'Art i director de la revista *Art*, Joan Merli, fou benevolament dimissió. Un piadós silenci planà sobre els seus deus de l'afar.

Ara, l'esmentat Merli vol fer passar el seu cas com un cas polític i es remou com un diable dintre la pica per tal de tornar a heure els *momios* que es barrotà. Hi ha alguns artistes que li fan costat, car Merli és més o menys *marchand*. I la incompatibilitat entre el càrrec que tenia i l'ofici de *marchand*, què?

Mesurats que som, no voldriem haver d'insistir massa en la qüestió perquè se'n esperen moltes altres a tractar.

MIRADOR INDISCRET

Tot són gustos

En nomenar-lo En Pich secretari general de la presidència de la Generalitat, En Cunill i Bastús, el fressós gendre d'En Puig i Cadafalch, va procedir a instal·lar-se en un despatx que havia ocupat el secretari general de la Diputació antiga.

Hom li demanà:
—Quins quadros vol, senyor Cunill?
—Que en tengu cap d'En Prat de la Riba?
—preguntà amb la seva cantarella sincopada i insinuant.
—De moment, no senyor.
—Aleshores, no en vull cap.
Tothom creia que acabaria demanant-ne un d'En Pich, però les parets han romàs nudes.

Funcionarisme

Per a depurar els nomenaments de funcionaris ingressats després del 6 d'octubre del 1934, Joan Moles, en funcions de governador general, va nomenar una Comissió de caps. Però, a excepció d'En Miravittles, resulta que tots els altres membres ja ho eren de la Junta de caps que actuava en temps d'En Portela, d'En Pich i *tutti quanti*.

En un dels grups de la galeria gòtica de la Generalitat, algú afirmava:
—Si els que ho van fer, ho han de desfer, no arribarà la sang al riu!

Rectificació que és de justícia

Fa dues setmanes, va publicar-se ací una indiscreció referent a la baixa formulada a la Lliga Catalana pel senyor Millàs-Raurell.

Ens plau rectificar l'esmentada indiscreció, acollida per nosaltres—ho confessem amb sinceritat—potser amb excessiva bona fe i massa precipitadament.

El senyor Millàs-Raurell va donar-se de baixa de la Lliga el dia que es féu pública la candidatura de les dretes, en la qual anaven junts els monàrquics i Llerroux amb els regionalistes. Fou, per tant, abans de les eleccions.

Fins aleshores, Millàs-Raurell, per una explicable actitud de correcció, no havia volgut desertar, per no ésser tractat de «guanyófil», de les rengleres on havia figurat en els seus primers temps de catalanisme i en les quals comptà molts amics particulars.

Fem molt a gust aquesta rectificació no solament per rendir tribut a la veritat, sinó també perquè sabem perfectament que la conducta del senyor Millàs-Raurell, com a catalanista, ha estat sempre digna d'elogi. Sobretot, després del 6 d'octubre. Molts funcionaris de la Generalitat no oblidaran mai que, per defensar-los, en més d'una ocasió va plantar cara al coronel Jiménez Arenas.

Corbates diplomàtiques

El cònsol—home distingidíssim—va restar veritablement sorprès quan, en obrir el paquet que li enviava, per via diplomàtica, un subsecretari lleugerament amic, va trobar-hi una corbata vella i rebregada, de les que venen pels carrers a pesseta.

—Què significa això?—va exclamar.
Tot seguit ho sapigué. La corbata anava acompanyada d'una carta en la qual el subsecretari li deia, poc més o menys:

«Senyor Cònsol:
»Fa algun temps, vaig comprar a la terrassa d'un café de San Sebastián, i a molt bon preu, la corbata que us adjunto.
»Suposo que a Barcelona també en deuen vendre de semblants.
»Me'n podrieu comprar una dotzena?»

El cònsol, que té de la seva carrera un elevadíssim concepte, va llençar la corbata a les escombraries.

Strauss en la intimitat

Es van coneixent anècdotes íntimes relacionades amb les activitats del famós holandès Daniel Strauss en territori d'aquesta República.

Un dels homes que s'ha trobat enredat en l'afar, deia l'altre dia:

—El tracte de Strauss no podia ésser més afable, més exquisit, més paternal. Va arribar a l'extrem de dir-nos una vegada, a la dona i a mi: «En començar a funcionar el straperlo, no us heu de deixar endur massa de pressa per la brillantor dels molts diners que, com manna, us vindran a les mans. No, no!... De moment, res de comprar auto, res de lúxus excessius... Estalviar, estalviar!...»

Després, explicava:

—De tant en tant, em telefonava per a anar a sopar. Què havia de pensar jo que el gran fill de... s'anotés cada vegada el cop de telèfon, el sopar i els puros i tot que m'allargava?

Els dos ciris d'En Pujols

L'admirat amic Francesc Pujols, que com és sabut resideix a Martorell, va resoldre de la millor manera, segons el seu punt de vista, el problema que li plantejaren les eleccions passades.

Quina fou la solució?

Molt senzill: va votar amb papereta oberta pel Front Popular i després anà a prendre café, tot satisfet, al Centre de la Lliga.

—Fora, fora!...—cridaren alguns exaltats regionalistes.

—Si la Junta m'ho mana—respongué Pujols—, marxaré.

Però la Junta va romandre callada. —La Junta, senyors—exclamà al cap d'uns minuts Francesc Pujols—, no permet que me'n vagi. Em quedo, doncs.

Va desplegar *La Humanitat* i es posà a llegir.

Esperant el dimecres

Dels regionalistes que abans del 16 de febrer usdefruitaven, en qualitat de gestors, les coses de la Generalitat, era el senyor Vallés i Pujols el qui més convençut estava que la Lliga seguiria manant allí més que mai.

Ho prova el fet que, en ésser-li preguntat, el dia 14 ó 15, si volia que es fes un lliurament per a abonar unes despeses de viatge a Madrid, realitzat amb motiu de la qüestió de traspassos, contestà:

—No cal!... Si dimecres es torna a reunir a Madrid la Comissió de Traspassos i hauré de marxar una altra vegada!...

El senyor Vallés va marxar, en efecte.

Però no a Madrid. Ni el dimecres. Va marxar el diumenge. A caseta.

Un laïcàs

A En Duch Salvat, redactor d'*El Diluvio*, la gent de l'Esquerra no se'l prenen seriosament. (Hi ha algú que l'hi prengui?) Com que l'interès no bada, se'n ha adonat i se'n queixa:

—Aquesta indiferència que sent l'Esquerra per mi, em ferirà. Jo sóc republicà de tota la vida. Encara que em digui Duch, sempre he odiat la noblesa com un jacobi, i segueixo odiant-la. Sempre he estat un laic com un temple. Mireu si he estat laic, que quan encara hi havia monarquia vaig demanar per escrit al bisbe Guillaumet que em descato-litzés!...

Sevillana

El nostre amic i col·laborador J. Quero Molares, guanyador per oposició de la càtedra de Dret Internacional de la Universitat de Sevilla, en va pendre possessió recentment.

En fullejar la llista dels alumnes matriculats de la seva assignatura, va trobar, al costat dels noms, les notes: *OR*, *O*, *P*, *S* i *B*, el significat de les quals el deixà perplex. Què devia voler dir l'auxiliar que les havia apuntades i que havia explicat i preguntat mentre la càtedra era vacant?

—Muy sencillo, doctor Quero aclarí l'autor de les qualificacions —: «*OR*», *oreja y rabo*; «*O*», *ovación*; «*P*», *palmas*; «*S*», *silencio*; «*B*», *bronca*.
Molt senzill, evidentment, a Sevilla.

Un impossible

Sembla que les japs s'han desinflat de tal manera, que a la Secció Femenina del local del carrer de la Diputació ja no hi va gairebé ningú. Dilluns hi coincidiren la senyora Ibarrola de Batista i la senyoreta Margarida Escoda. Tement la primera una tornada de la segona a la Lliga, s'atreví a dir-li:

—Se me antoja que prepareu ustad una retirada estratègica!

—Donde no puede desenvolverse la bella Paulina, cree usted que puedo encontrar campo abonado?—contestà modestament la jove advocada.

El propietari esverat

Pocs dies després de les eleccions, un propietari trobà per la Rambla un conegut.

—Ai!—li digué—. Estic esverat! Em pendran les finques! Ja ho veig venir!

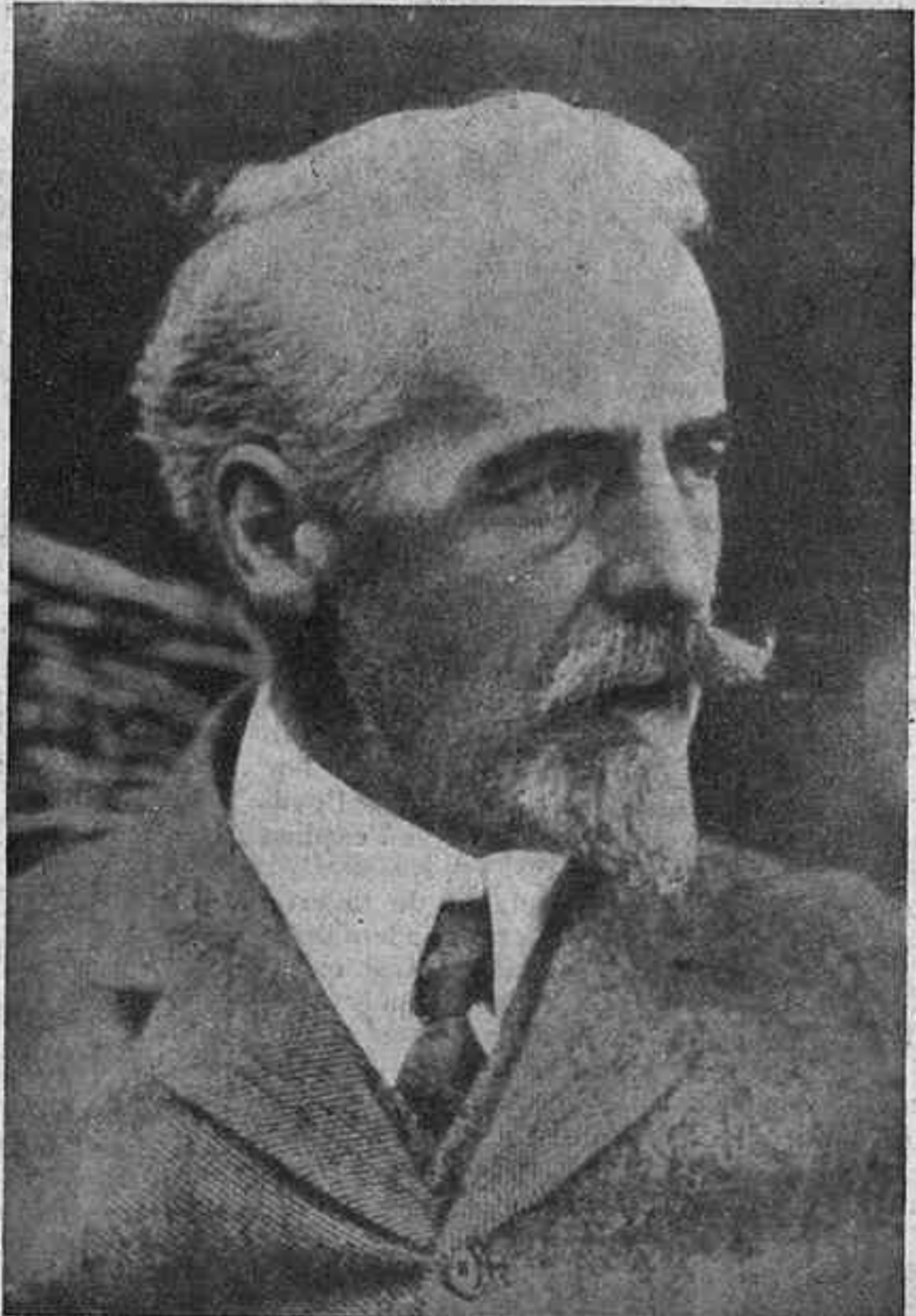
—Que en té cap al Passeig de Gràcia?—demanà l'altre, molt seriós.

—Sí, senyor. Dues!

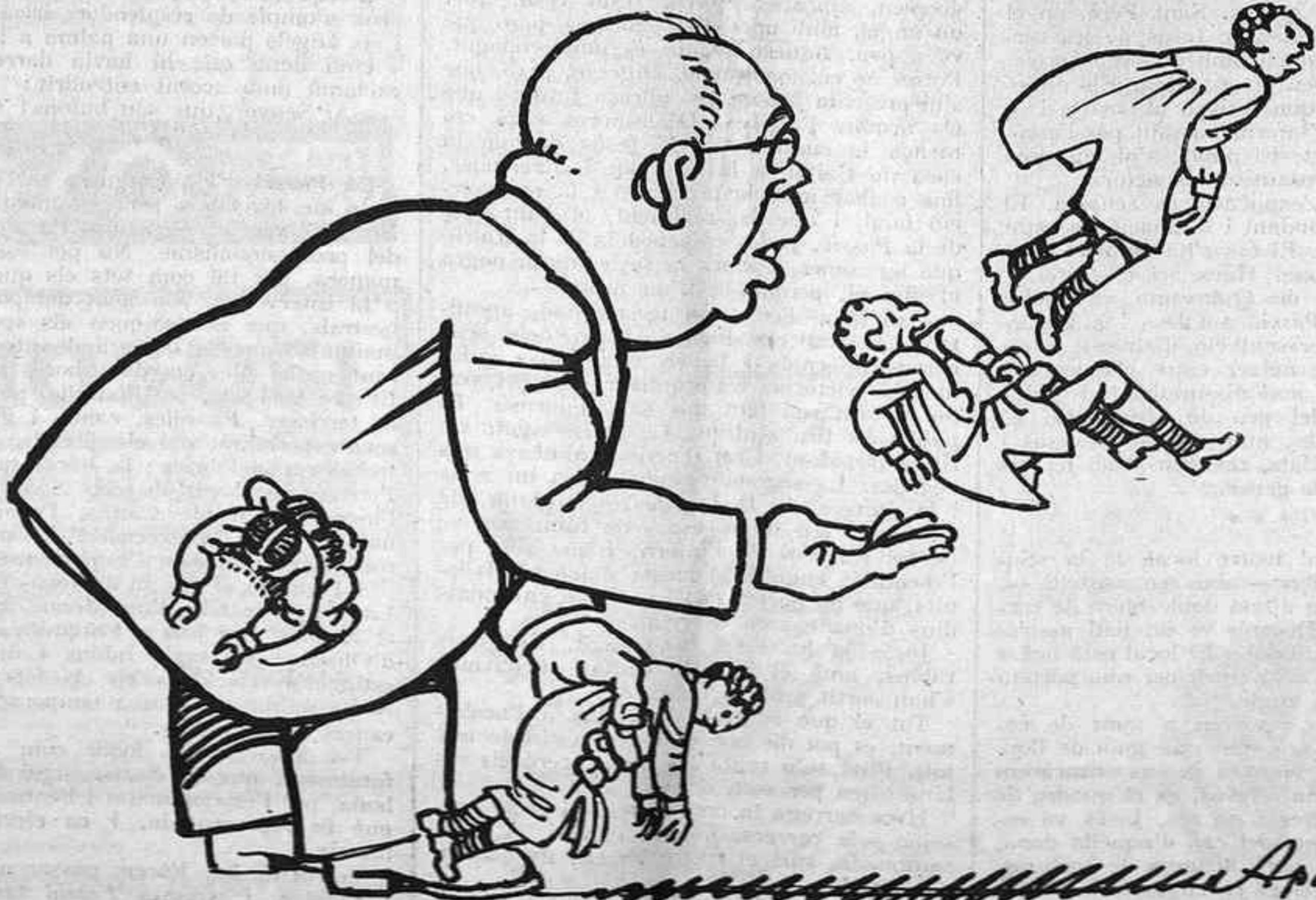
—I a la Rambla de Catalunya?

—Una!

—Ah! Així, pot estar tranquil. De moment, només s'anirà a la incautació de les finques de pisos que valguin vint o vintidinc duros, que són els més apropiats per

Henry Wickham Steed

Una surra sota la camisa negra o bruna, i au! cap al paradís dictatorial.

La Passió d'Esparreguera

L'APERITIU

a les famílies humils. Per utilitzar les cases de vostè, com que són pisos grans i s'han de reformar perquè hi puguin caber tres o quatre famílies a cada pis, caldrà fer projectes pels arquitectes, treure les obres a concurs, etc.

El propietari escoltà molt atent l'explicació que l'altre li dava, i se n'anà tot satisfet, pensant que, de moment, els seus interessos no corrien perill i que qui dies passa, anys empeny...

Les tribus a Montjuïc

A la filmació de Maria de la O li cal una nombrosa comparsa gitana. Els estudis Orpheu, de Montjuïc, semblen, de mica en mica, les coves del Sacro Monte granadí.

Un amic nostre, que s'hi coneix en gitaneria, ens explicava: —Llàstima de les escenes que no es veuran en el film, i que seran les millors. Em refereixo a la inevitable batalla entre les dues tribus rivals: els Imperio contra els Amaya.

A hores d'ara, la batalla encara no s'ha produït. Però, ja han tingut lloc els primers símptomes...

La gitana rossa

Per exemple, provaven la veu a Candelaria Medina, una artista gitana que, per si els nostres lectors no ho saben, és rossa platinada.

I, d'un grup de gitanoes que s'ho contemplava, sortí una veu femenina, d'espinguet: —No sirve. És alemana.

Pro presos

Ara és hora de poder parlar del 6 d'octubre cèlebre. A Sabadell els obrers revoltats començaren per empresonar els fabricants més reaccionaris. Els ficaren «sota l'escala», això és: sota l'escala de la Casa de la Vila, com si diguéssim la presó del Cuartelillo, catau infecte i pullulant de menjança.

Picart, un dels empresonats, intentà protestar d'aquella immundícia: —Homes, per Déu!... En aquest lloc tan indecorós ens tanqueu?

—Teniu tota la raó — contestaren els obrers —. Ho teníeu molt abandonat això. Ja ens preocuparem de millorar l'innoble règim penitenciari de la burgesia.

«Con palmas y ramos de olivo»

Aquestes eleccions no s'han distingit sols pel triomf de les esquerres, sinó per l'ensorrada del partit radical.

Lerroux, candidat derrotat per Castelló, va anar-hi a fer propaganda electoral. No es va veure ni un radical per enlloc. Covardament amagats, van abandonar el pàdret, que entrà i sortí de la ciutat i del teatre on es feia el míting acompanyat dels guardies d'assalt i de xiuletis i crits, mentre queia una pluja de paperets on es llegia:

«¡CIUDADANO! Abrochate la americana que viene el straplerlo»

«Dos radicals, arrecerats a una porta, comentaven amb la cara allargassada: —Aquest Castelló ja no és el nostre! —Xe, açò a Lerroux no li haurà semblat Jerusalem»

Va bola! En aparèixer Lerroux a l'escenari, esclatà una ovació que arpelegà el caudillo amb un somriure agrait.

Es féu el silenci, avençà unes passes, l'emperador aixecà els braços... i quan anava a començar el seu discurs, del galliner baixà aquesta frase: —Hagan juego, señores!

Salvi's qui pugui

Escoles?, per què? Clavegueres?, quina falta fan? Aigua? Llum? Quin luxe! Ells feien creure que treballaven perquè els castellonencs tinguessin tot això.

Fins es va construir una central elèctrica —sembla ara en venda com a desferxa— on es gastaven força tones d'una mena de turba completament perjudicial per a aquelles màquines, el representant de la qual era l'ex-governador de Terol i prohombre radical, senyor Peláez.

I el poble passiu, patia set i es quedava a les fosques la majoria de les nits. Un dia veient que el veïnat ja estava tip, el partit radical organitzà un míting per a demostrar que es preocupava dels problemes del poble.

L'actual president del Tribunal de Garanties, senyor Gasset, sancta sanctorum del difunt partit, sembla que digué als badocs que l'escoltaven, perquè no perdessin la seva fe radical: —Nos ahogaremos de agua y de luz!

Gràcies a Déu, el senyor Gasset es va equivocar i els seus plans no sortiren bé; que si no, a hores d'ara ja serien tots morts i Castelló ciutat submarina.

Esparreguera és un poble de cases baixes, fet de carrers estrets i llargs, alguns dels quals es cargolen com a serps, molt simpàtic. A moltes de les cases, que són de sostre baix, per anar des de l'entrada, que serveix de menjador, fins a la cuina, cal baixar dos graons d'escala molt esmolats... i vetaci, davant vostre, la pastera i la llar de foc, tan catalanes.

A través de la porta que dona a l'hort es veu un ull de sol, alegre, i les clapes de verd de les cols gegantes. A l'hort hi ha als seus companys apòstols i a Jesús, a mirar-se amb afecte la bossa i a fer-la dringar. Quan els havia de dir alguna cosa, en lloc d'encarar-s'hi, s'adreçava al públic.

Aquest fou el primer senyal de la seva traïdoria. A aquells, no volia ni veure'ls. En canvi, tenia molt d'interès que ens n'adonéssim els espectadors. Sempre que podia, s'arrambava al prosceni, ben allunyat dels seus companys. No solament no volia veure'ls, sinó que no volia, tampoc, en la seva aversió, tenir-los a prop.

Aquest fou el nostre primer tast de la Passió d'Esparreguera. Quan els nostres ulls s'acostumaren a la foscor veiérem l'orquestra; davant nostre i entorn del director, un estol de noies que eren les encarregades dels «cantables».

Es succeïen, mentrestant, els quadros. Un d'ells, molt bo de plàstica, fou el dels llims. Pere, però, es posà a tremolar i desentonà una mica. El públic aplaudí amb entusiasme.

Tracteu-vos com a germans i amb gran pau, quietud i procureu evitar [amor, rinyes, ires i rancors.

En sortir al pati, ens ressonaven a les orelles aquests versos que Jesús adreça als apòstols en acomiadant-se, i amb els quals s'acaba la representació del matí.

A la tarda, quin canvi! Fressa de cadires, remors de conversa, cares vermelles i alguna riulla ofegada.

Recordem un seguit inacabable de quadros, alguns d'ells molt bons. Entre ells, aquell en el qual Jesús renta els peus als seus companys. A l'acabament la copa s'ilumina, en surt encens i baixa, amb vol suau, l'Esperit Sant, fins a tocar-lo. Després se'n torna cap al cel. Hom diu que de vegades l'Esperit Sant, tot i ésser-ho, en lloc de fregar suauement el calze se'n vola per les seves. Un detall a remarcar. A Esparreguera, Jesús renta els peus als apòstols fent servir un gibrell i una gerra de terrissa, mentre que a Olesa, on fan una Passió més perfeccionada, ho fa amb un rentamans d'alumini, i els exigeix els peus amb una tovallola russa.

Recordem, també, un consell de rabins inimitable, presidit per un Caifàs que llua

un cobert que fa de celler. Les bótes, afilades, són plenes d'un suc diví, que tonifica el cos i, alhora, fa pessigolles a l'ànima. En una cadira mitjana que hi ha al peu de la porta hi dormen dos gats grassos, fent el tortell.

Si fa bon dia i bat el sol, Esparreguera riu, al llarg dels seus carrers blancs. L'alta silueta del campanar, al qual es puja per una rampa, vigila el poble. I darrera, com una cortina, sorgeix Montserrat, amb les seves muntanyes pelades, blavenques, que semblen bonys monstruosos.

Bé, Esparreguera és molt a prop d'Olesa, o al revés. I tant en un poble com en l'altre es representa, en arribar la Quaresma, la Passió. Els entesos, potser estirant més el braç que no la màniaga de l'erudició, expliquen que s'hi representa, en aquella contrada, de l'any 1555 ençà. És clar que amb intermitències. A Olesa, però, ja fa bastants anys que es representa sense interrupció, mentre que a Esparreguera, en canvi, ho deixen córrer, encara, algun que altre any. Això fa, naturalment, que la d'Olesa sigui més coneguda a Catalunya i, àdhuc, que molta gent la consideri més bona.

No em penso pas que ho sigui. Em decanto a creure que és millor la d'Esparreguera, perquè és menys solemne, més popular, i si bé està manipulada amb versos de la Passió vella i amb trossos del Jesús de Nazareth, no hi ha l'afegit dels versos del poeta Povill i Adserà.

Es més: a la Passió d'Olesa ja hi actuen professionals, mentre que a la d'Esparreguera els actors i les actrius que hi treballen són tots aficionats.

A Olesa es representa durant tota la Quaresma, en dos teatres alhora. A Esparreguera la fan quatre setmanes a l'Estrella, i dues a l'Ateneu.

Les representacions comencen a les deu del matí i acaben a la tarda, pels volts de les sis. Al migdia la tallen pel mig, perquè el públic i els actors puguin anar a dinar. La representació del matí no té història. Segueix un ritme lent, gairebé ensopit. Però a la tarda, en canvi, pren un entrain insospitat. Els actors es transformen, Judas, per exemple, que al matí fa l'efecte que és un infeliç, a la tarda es converteix en un traïdor autèntic, d'aquells que fan por a les criatures i als gossos. Sant Pere, en el moment que vol defensar Jesús de les turbes, enarborà el coltell amb un braç heroic. Caifàs treu una veu eixordadora. Els dimonis fan uns salts que arriben al sostre, i es llenzen de cap a l'infèrn, passant per l'escotilló, tirant al dret. El públic s'hi engresca i ovaciona xardorosament els actors.

Misteri? No. L'explicació és senzilla. El dinar ha estat abundant i la llibació ha estat al nivell del dinar. El cos s'ha omplert d'escalforet i reacciona. Heus ací el secret.

Els diumenges de Quaresma va molta gent a veure la Passió a Olesa i a Esparreguera. I la representació d'aquesta obra tradicional ha fet néixer entre els dos pobles una rivalitat mal dissimulada. Els dos Oberammergau del peu de Montserrat es miren, aquests dies, amb els ulls encesos i els bigotis esborrifats, tal com solen fer els gats en ple mes de gener.

Per a entrar al teatre local de la «Sociedad La Estrella» —així, en castellà—, cal passar pel mig d'una doble filera de cartells de cinema. Després veu un pati assolat, on juga la quitxalla. El local està isolat al fons del pati, i s'hi entra per una porteta que hi ha en un angle.

Quan entràrem, estaven a punt de començar. El local era com una gola de llop. Just el temps de seure, i ja ens encarràrem amb la Samaritana i Jesús, en el quadro de la font. En un tres i no res, Jesús va esbandir els paraulets del cap d'aquella dona, bona de tarannà, però lleugera de costums, que recitava els versos revoltats de la Passió talment com si es disposés a cantar un cuplet flamenc, i la convertí a la seva fe. Després succeí el mateix amb Maria Magdalena. Judas començà a donar l'esquena

se sap a què és degut, que el rostre ha sortit marcat cap per avall. De tant en tant, apareixen Magdalena, la Verge i el fill del Zebedeu, desolats, que acompanyen el Mestre.

Arriben al Calvari. El bon lladre i el mal lladre ja són clavats en creu. Hom hi clava Jesús. En arribar esclata un temporal; la lluna, que era blanca, es teneix de sang. Es senten retrunyir els trons, i els llamps tallen l'espai. Els soldats, amb el centurió al davant, reculen horroritzats.

Aquest fou el nostre primer tast de la Passió d'Esparreguera. Quan els nostres ulls s'acostumaren a la foscor veiérem l'orquestra; davant nostre i entorn del director, un estol de noies que eren les encarregades dels «cantables».

Es succeïen, mentrestant, els quadros. Un d'ells, molt bo de plàstica, fou el dels llims. Pere, però, es posà a tremolar i desentonà una mica. El públic aplaudí amb entusiasme.

Tracteu-vos com a germans i amb gran pau, quietud i procureu evitar [amor, rinyes, ires i rancors.

En sortir al pati, ens ressonaven a les orelles aquests versos que Jesús adreça als apòstols en acomiadant-se, i amb els quals s'acaba la representació del matí.

A la tarda, quin canvi! Fressa de cadires, remors de conversa, cares vermelles i alguna riulla ofegada.

Recordem un seguit inacabable de quadros, alguns d'ells molt bons. Entre ells, aquell en el qual Jesús renta els peus als seus companys. A l'acabament la copa s'ilumina, en surt encens i baixa, amb vol suau, l'Esperit Sant, fins a tocar-lo. Després se'n torna cap al cel. Hom diu que de vegades l'Esperit Sant, tot i ésser-ho, en lloc de fregar suauement el calze se'n vola per les seves. Un detall a remarcar. A Esparreguera, Jesús renta els peus als apòstols fent servir un gibrell i una gerra de terrissa, mentre que a Olesa, on fan una Passió més perfeccionada, ho fa amb un rentamans d'alumini, i els exigeix els peus amb una tovallola russa.

Recordem, també, un consell de rabins inimitable, presidit per un Caifàs que llua

un cobert que fa de celler. Les bótes, afilades, són plenes d'un suc diví, que tonifica el cos i, alhora, fa pessigolles a l'ànima. En una cadira mitjana que hi ha al peu de la porta hi dormen dos gats grassos, fent el tortell.

Si fa bon dia i bat el sol, Esparreguera riu, al llarg dels seus carrers blancs. L'alta silueta del campanar, al qual es puja per una rampa, vigila el poble. I darrera, com una cortina, sorgeix Montserrat, amb les seves muntanyes pelades, blavenques, que semblen bonys monstruosos.

Bé, Esparreguera és molt a prop d'Olesa, o al revés. I tant en un poble com en l'altre es representa, en arribar la Quaresma, la Passió. Els entesos, potser estirant més el braç que no la màniaga de l'erudició, expliquen que s'hi representa, en aquella contrada, de l'any 1555 ençà. És clar que amb intermitències. A Olesa, però, ja fa bastants anys que es representa sense interrupció, mentre que a Esparreguera, en canvi, ho deixen córrer, encara, algun que altre any. Això fa, naturalment, que la d'Olesa sigui més coneguda a Catalunya i, àdhuc, que molta gent la consideri més bona.

No em penso pas que ho sigui. Em decanto a creure que és millor la d'Esparreguera, perquè és menys solemne, més popular, i si bé està manipulada amb versos de la Passió vella i amb trossos del Jesús de Nazareth, no hi ha l'afegit dels versos del poeta Povill i Adserà.

Es més: a la Passió d'Olesa ja hi actuen professionals, mentre que a la d'Esparreguera els actors i les actrius que hi treballen són tots aficionats.

A Olesa es representa durant tota la Quaresma, en dos teatres alhora. A Esparreguera la fan quatre setmanes a l'Estrella, i dues a l'Ateneu.

Les representacions comencen a les deu del matí i acaben a la tarda, pels volts de les sis. Al migdia la tallen pel mig, perquè el públic i els actors puguin anar a dinar. La representació del matí no té història. Segueix un ritme lent, gairebé ensopit. Però a la tarda, en canvi, pren un entrain insospitat. Els actors es transformen, Judas, per exemple, que al matí fa l'efecte que és un infeliç, a la tarda es converteix en un traïdor autèntic, d'aquells que fan por a les criatures i als gossos. Sant Pere, en el moment que vol defensar Jesús de les turbes, enarborà el coltell amb un braç heroic. Caifàs treu una veu eixordadora. Els dimonis fan uns salts que arriben al sostre, i es llenzen de cap a l'infèrn, passant per l'escotilló, tirant al dret. El públic s'hi engresca i ovaciona xardorosament els actors.

Misteri? No. L'explicació és senzilla. El dinar ha estat abundant i la llibació ha estat al nivell del dinar. El cos s'ha omplert d'escalforet i reacciona. Heus ací el secret.

Els diumenges de Quaresma va molta gent a veure la Passió a Olesa i a Esparreguera. I la representació d'aquesta obra tradicional ha fet néixer entre els dos pobles una rivalitat mal dissimulada. Els dos Oberammergau del peu de Montserrat es miren, aquests dies, amb els ulls encesos i els bigotis esborrifats, tal com solen fer els gats en ple mes de gener.

Per a entrar al teatre local de la «Sociedad La Estrella» —així, en castellà—, cal passar pel mig d'una doble filera de cartells de cinema. Després veu un pati assolat, on juga la quitxalla. El local està isolat al fons del pati, i s'hi entra per una porteta que hi ha en un angle.

Quan entràrem, estaven a punt de començar. El local era com una gola de llop. Just el temps de seure, i ja ens encarràrem amb la Samaritana i Jesús, en el quadro de la font. En un tres i no res, Jesús va esbandir els paraulets del cap d'aquella dona, bona de tarannà, però lleugera de costums, que recitava els versos revoltats de la Passió talment com si es disposés a cantar un cuplet flamenc, i la convertí a la seva fe. Després succeí el mateix amb Maria Magdalena. Judas començà a donar l'esquena

se sap a què és degut, que el rostre ha sortit marcat cap per avall. De tant en tant, apareixen Magdalena, la Verge i el fill del Zebedeu, desolats, que acompanyen el Mestre.

Arriben al Calvari. El bon lladre i el mal lladre ja són clavats en creu. Hom hi clava Jesús. En arribar esclata un temporal; la lluna, que era blanca, es teneix de sang. Es senten retrunyir els trons, i els llamps tallen l'espai. Els soldats, amb el centurió al davant, reculen horroritzats.

Aquest fou el nostre primer tast de la Passió d'Esparreguera. Quan els nostres ulls s'acostumaren a la foscor veiérem l'orquestra; davant nostre i entorn del director, un estol de noies que eren les encarregades dels «cantables».

Es succeïen, mentrestant, els quadros. Un d'ells, molt bo de plàstica, fou el dels llims. Pere, però, es posà a tremolar i desentonà una mica. El públic aplaudí amb entusiasme.

Tracteu-vos com a germans i amb gran pau, quietud i procureu evitar [amor, rinyes, ires i rancors.

En sortir al pati, ens ressonaven a les orelles aquests versos que Jesús adreça als apòstols en acomiadant-se, i amb els quals s'acaba la representació del matí.

A la tarda, quin canvi! Fressa de cadires, remors de conversa, cares vermelles i alguna riulla ofegada.

Recordem un seguit inacabable de quadros, alguns d'ells molt bons. Entre ells, aquell en el qual Jesús renta els peus als seus companys. A l'acabament la copa s'ilumina, en surt encens i baixa, amb vol suau, l'Esperit Sant, fins a tocar-lo. Després se'n torna cap al cel. Hom diu que de vegades l'Esperit Sant, tot i ésser-ho, en lloc de fregar suauement el calze se'n vola per les seves. Un detall a remarcar. A Esparreguera, Jesús renta els peus als apòstols fent servir un gibrell i una gerra de terrissa, mentre que a Olesa, on fan una Passió més perfeccionada, ho fa amb un rentamans d'alumini, i els exigeix els peus amb una tovallola russa.

Recordem, també, un consell de rabins inimitable, presidit per un Caifàs que llua

un cobert que fa de celler. Les bótes, afilades, són plenes d'un suc diví, que tonifica el cos i, alhora, fa pessigolles a l'ànima. En una cadira mitjana que hi ha al peu de la porta hi dormen dos gats grassos, fent el tortell.

Si fa bon dia i bat el sol, Esparreguera riu, al llarg dels seus carrers blancs. L'alta silueta del campanar, al qual es puja per una rampa, vigila el poble. I darrera, com una cortina, sorgeix Montserrat, amb les seves muntanyes pelades, blavenques, que semblen bonys monstruosos.

Bé, Esparreguera és molt a prop d'Olesa, o al revés. I tant en un poble com en l'altre es representa, en arribar la Quaresma, la Passió. Els entesos, potser estirant més el braç que no la màniaga de l'erudició, expliquen que s'hi representa, en aquella contrada, de l'any 1555 ençà. És clar que amb intermitències. A Olesa, però, ja fa bastants anys que es representa sense interrupció, mentre que a Esparreguera, en canvi, ho deixen córrer, encara, algun que altre any. Això fa, naturalment, que la d'Olesa sigui més coneguda a Catalunya i, àdhuc, que molta gent la consideri més bona.

No em penso pas que ho sigui. Em decanto a creure que és millor la d'Esparreguera, perquè és menys solemne, més popular, i si bé està manipulada amb versos de la Passió vella i amb trossos del Jesús de Nazareth, no hi ha l'afegit dels versos del poeta Povill i Adserà.

Es més: a la Passió d'Olesa ja hi actuen professionals, mentre que a la d'Esparreguera els actors i les actrius que hi treballen són tots aficionats.

A Olesa es representa durant tota la Quaresma, en dos teatres alhora. A Esparreguera la fan quatre setmanes a l'Estrella, i dues a l'Ateneu.

Les representacions comencen a les deu del matí i acaben a la tarda, pels volts de les sis. Al migdia la tallen pel mig, perquè el públic i els actors puguin anar a dinar. La representació del matí no té història. Segueix un ritme lent, gairebé ensopit. Però a la tarda, en canvi, pren un entrain insospitat. Els actors es transformen, Judas, per exemple, que al matí fa l'efecte que és un infeliç, a la tarda es converteix en un traïdor autèntic, d'aquells que fan por a les criatures i als gossos. Sant Pere, en el moment que vol defensar Jesús de les turbes, enarborà el coltell amb un braç heroic. Caifàs treu una veu eixordadora. Els dimonis fan uns salts que arriben al sostre, i es llenzen de cap a l'infèrn, passant per l'escotilló, tirant al dret. El públic s'hi engresca i ovaciona xardorosament els actors.

Misteri? No. L'explicació és senzilla. El dinar ha estat abundant i la llibació ha estat al nivell del dinar. El cos s'ha omplert d'escalforet i reacciona. Heus ací el secret.

Els diumenges de Quaresma va molta gent a veure la Passió a Olesa i a Esparreguera. I la representació d'aquesta obra tradicional ha fet néixer entre els dos pobles una rivalitat mal dissimulada. Els dos Oberammergau del peu de Montserrat es miren, aquests dies, amb els ulls encesos i els bigotis esborrifats, tal com solen fer els gats en ple mes de gener.

Per a entrar al teatre local de la «Sociedad La Estrella» —així, en castellà—, cal passar pel mig d'una doble filera de cartells de cinema. Després veu un pati assolat, on juga la quitxalla. El local està isolat al fons del pati, i s'hi entra per una porteta que hi ha en un angle.

Quan entràrem, estaven a punt de començar. El local era com una gola de llop. Just el temps de seure, i ja ens encarràrem amb la Samaritana i Jesús, en el quadro de la font. En un tres i no res, Jesús va esbandir els paraulets del cap d'aquella dona, bona de tarannà, però lleugera de costums, que recitava els versos revoltats de la Passió talment com si es disposés a cantar un cuplet flamenc, i la convertí a la seva fe. Després succeí el mateix amb Maria Magdalena. Judas començà a donar l'esquena

se sap a què és degut, que el rostre ha sortit marcat cap per avall. De tant en tant, apareixen Magdalena, la Verge i el fill del Zebedeu, desolats, que acompanyen el Mestre.

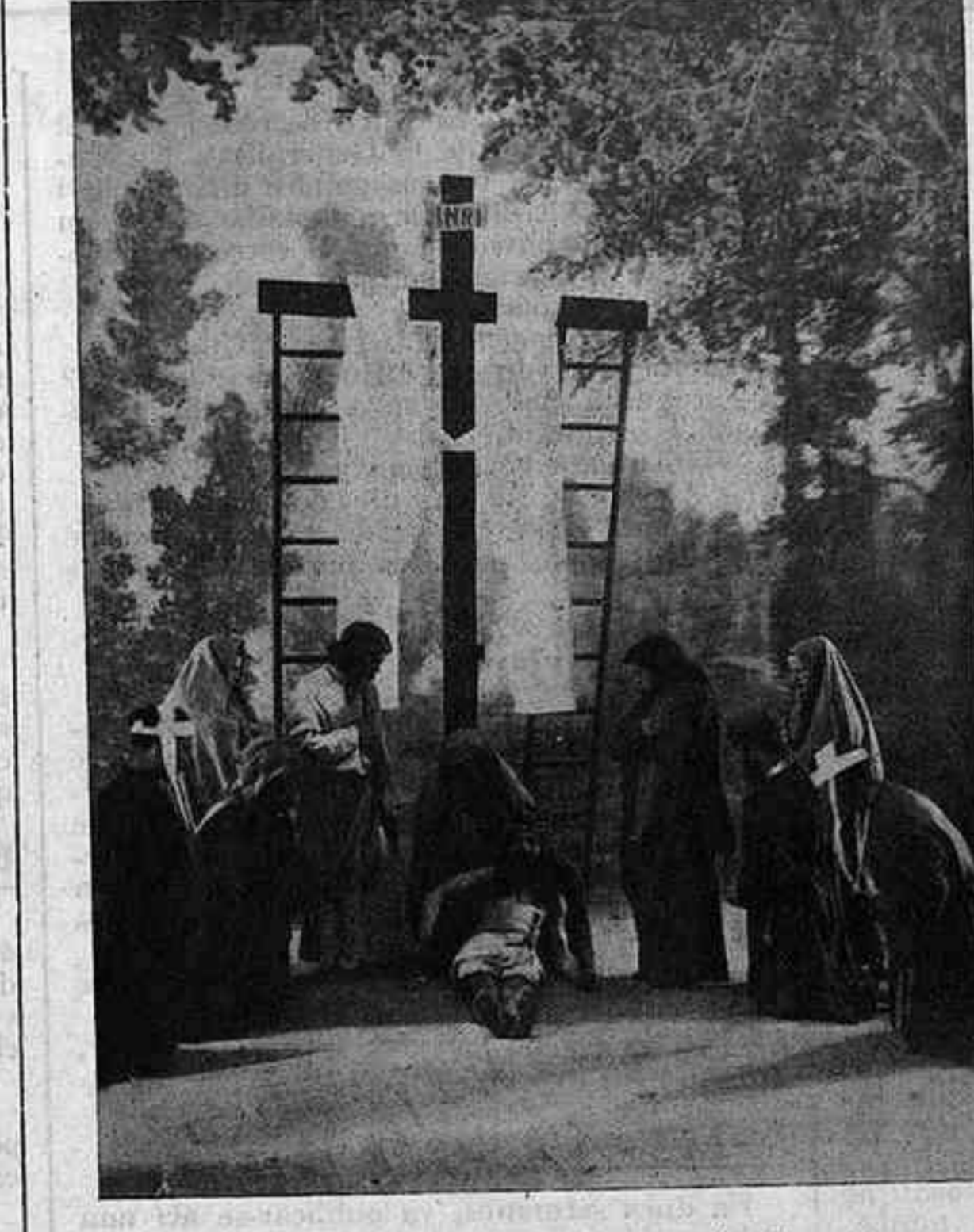
Arriben al Calvari. El bon lladre i el mal lladre ja són clavats en creu. Hom hi clava Jesús. En arribar esclata un temporal; la lluna, que era blanca, es teneix de sang. Es senten retrunyir els trons, i els llamps tallen l'espai. Els soldats, amb el centurió al davant, reculen horroritzats.

Aquest fou el nostre primer tast de la Passió d'Esparreguera. Quan els nostres ulls s'acostumaren a la foscor veiérem l'orquestra; davant nostre i entorn del director, un estol de noies que eren les encarregades dels «cantables».

Es succeïen, mentrestant, els quadros. Un d'ells, molt bo de plàstica, fou el dels llims. Pere, però, es posà a tremolar i desentonà una mica. El públic aplaudí amb entusiasme.

Tracteu-vos com a germans i amb gran pau, quietud i procureu evitar [amor, rinyes, ires i rancors.

En sortir al pati, ens ressonaven a les orelles aquests versos que Jesús adreça als apòstols en acomiadant-se, i amb els quals s'acaba la representació del matí.

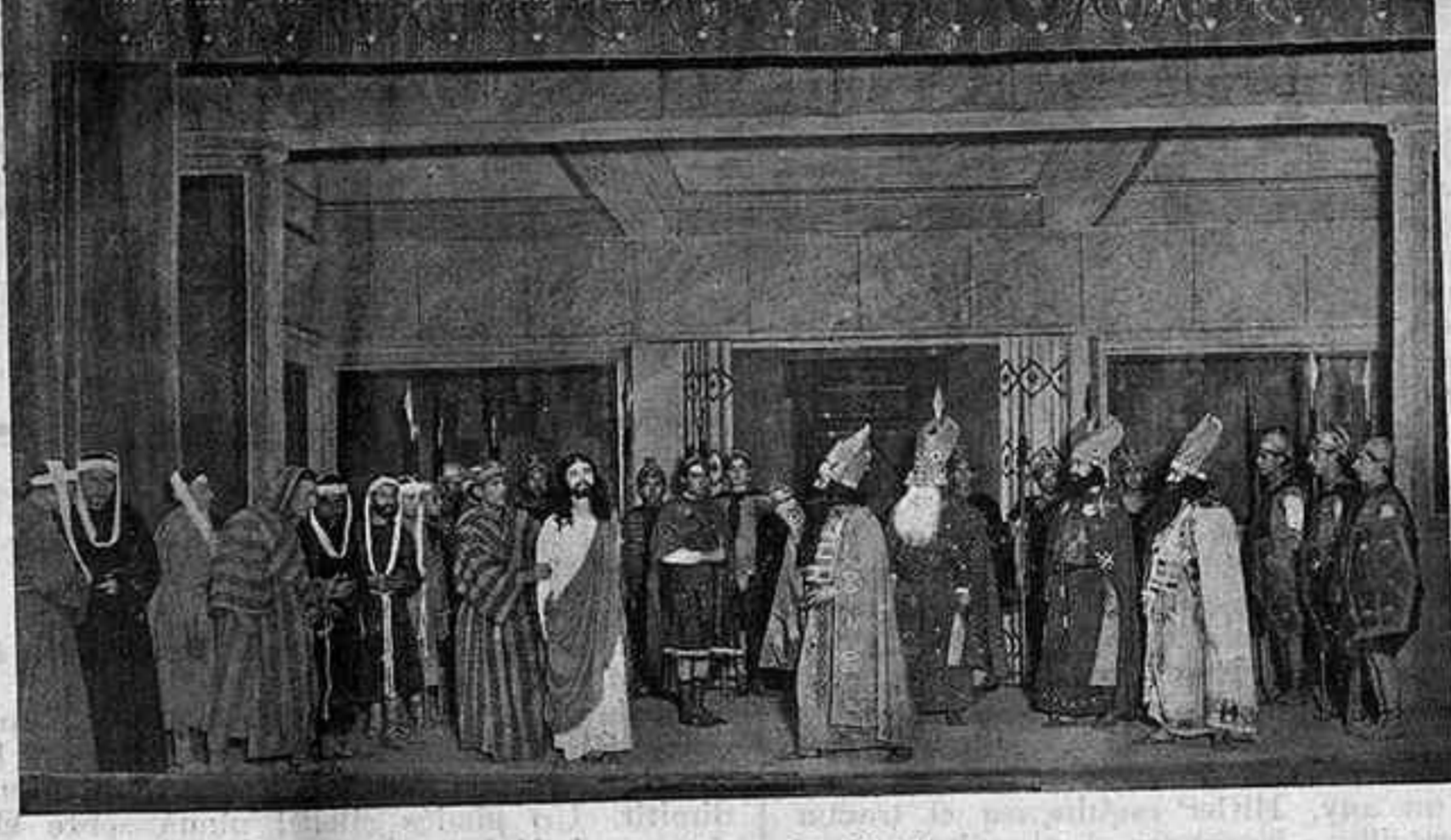
El Calvari al mig d'un jardí

Caifàs

El centurió va a explicar a Pilat el que ha succeït. I el seu parlament vibrant, construït amb versos francament anacrònics, en els quals explica al seu cap el terrabastall que ha causat la mort de Jesús, dona lloc que el públic s'engresqui de valent i l'ovacioni amb entusiasme. Això tant si l'explicava bé com no. Es el de menys.

Acte seguit Jesús és desclavat de la creu i enterrat al sepulcre. Aquest quadro dona lloc normalment a dos miracles. Cal explicar-los. Jesús, quan és enterrat pels seus fidels, va despallat. Un drap somer li cobreix la cintura. Ressuscita, tal com ha anunciat als seus deixebles. Aquest és el primer miracle, ja conegut. El segon és que, en volar cap al cel, porta samarreta. Mentre ha romàs, mort, al sepulcre, n'hi

Jesús a casa de Caifàs

una barbassa imponent i una veu de tro. Quan Judas ja s'ha entès amb ells per lliurar-los Jesús, exclamen alhora:

Mori, si és rei de romans, mori, si és rei d'Israel.

La veu de baix profund de Caifàs—que es dedica a fer de recader i ve de Barcelona a Esparreguera en camió—ressona com un senyal precursor de tempesta.

I ve el quadro de l'hort. Els apòstols dormen, ajacats a terra. Jesús resa. Surt un àngel, amb unes ales enormes, però que ve a peu. Aquest quadro és molt conegut. Potser no cal explicar-lo. Diguem, però, que s'hi presenta Judas, que abraça Jesús, i que els armats l'agafen. D'aleshores ençà comença la cursa folia de Jesús des de la casa de Caifàs a la de Pilat i d'Herodes, fins acabar amb la crucifixió i la resurrecció final, i que és, realment, el punt dolç de la Passió. Judas es penedeix de la traïció que ha comès, i lliura la seva ànima negra al dimoni, penjant-se d'un arbre.

Això dona lloc a un terratrèmol, aprofitant el qual els diables surten dels seus cataus infernals i ballen una dansa enfilada de victòria. Enforquillen Judas, i volten entorn seu sent uns salts enormes. El públic els tira cèntims. La dansa agafa un ritme trepidant, i cal repetir-la almenys tres vegades. La segona vegada ballen un xotis i la darrera, la Dansa de les llagostes, de Bukalosí. Un núvol espès de fum, que ve de les calderes de l'infèrn, i que surt per l'escotilló, engoleix aquests diables enfeltonats, que no porten cua i que van enfundats dins d'una casaca de criat.

Jesús ja ha estat condemnat. Els savis rabins, amb el recader Caifàs al davant, s'han sortit amb la seva.

Tot el que succeeix ara, fins a l'acabament, es pot dir que és una qüestió de tràmit. Pilat se'n renta les mans, però els rabins riuen per sota el nas.

Hom carrega la creu a Jesús i el fa passejar pels carrers, fins al calvari. A cada cantonada, surt el rostre ferreny de Caifàs, a espigar-lo.

Surt la Verònica a eixugar amb un drap el rostre de Jesús, el qual hi queda marcat. Cal anar amb compte en aquesta operació perquè de vegades s'ha donat el cas, i no

Les calces d'un capellà.—Anant per les cases d'aquest país, us trobareu de vegades amb senyores i amb senyors que davant l'actual situació de la República, i davant la transformació que fatalment deu sofrir això que en diem la societat, adaptada a un règim d'ambicions més democràtiques que el règim que ens presidia abans del Catorze d'Abril, us posen una cara trista, adopten uns aires desmenjats, i amb aquella timidesa, típica del conill de gàbia, us diuen: «Això no pot anar. Això en temps de la monarquia no passava.»

Es evident que el que passa ara no passa en temps de la monarquia, i viceversa. Si el canvi de les coses, de certes coses, i no pas tampoc un canvi convulsiu, en el nostre país ha estat, i és causa, de males digestions i d'inquietuds en determinats sectors, no vol dir que aquest canvi de coses representi un pas enrera.

El que passa és el següent: una república democràtica i liberal, com la que pretén ésser la nostra, destrueix una sèrie de valors màgics, que de vegades fascinen religiosament quan es tracta d'una massa gregària i gens alimentada, i de vegades serveixen per posar una mena de sordina a la veu i per lligar les mans de les persones que actuar

CONTRA LA CONFUSIÓ

L'evolució de l'Estat

Els perills que en aquesta hora poden comprometre la lògica evolució de la nostra economia i de la nostra política, creiem que derivin principalment de la confusió d'idees i de propòsits que davant el futur tenen en general les dretes i les esquerres.

Parlem de les dretes i de les esquerres socials dintre els termes primitius en què es planteja la lluita a casa nostra, que és fet i fet una lluita de rics i de pobres.

Stalin

Les dretes, sense fe i sense confiança, per pur instint de conservació defensen la inamovibilitat del sistema econòmic actual. És una defensa dramàtica i desesperada contra tota conquesta del proletariat i contra tota invasió de l'Estat, que elles mateixes han creat i que avui els traeix i limita llur llibertat d'acció.

La distribució de la riquesa es fa a part del lleó. Aquest fenomen que caracteritza la nostra època ens podrà ésser a cadascú de nosaltres agradable o desagradable, però tot sembla demostrar que és l'única fórmula d'evolució social. L'única sortida possible del marasme i de la crisi econòmica que el món travessa. Si n'hi ha un altre de menys dura i heroica, per ara ningú no l'ha declarada.

L'endemà de la gran guerra serà el so-

cialisme, va dir algú, mentre els exèrcits es batien. Evidentment que això no volia dir, com podien creure els antimarxistes de llavors, que l'endemà de la guerra manarien els pobres. La previsió, però, ja resulta més explicable i explicada si es referia al socialisme d'Estat, o simplement a l'absorció estatista. L'endemà de la guerra ha estat el socialisme a Rússia, el feixisme a Itàlia i el nacionalsocialisme a Alemanya, o sigui tres règims enemics del capitalisme lliure.

El concepte de la propietat en aquests tres països representa tres modalitats distintes en el seu procés, però cada dia més semblants en els seus resultats, d'increment del patrimoni públic a expenses de l'economia privada. D'una manera més atenuada, sense dubte explicada perquè els fets no han estat tan exigents, aquest increment el trobem en tots els Estats. Cal només comparar els seus pressupostos des de l'any 1914, el primer de la guerra, fins ara, i veurem en quines proporcions gegantines han anat augmentant. Veurem també de quina manera les comptades funcions que abans tenia l'Estat s'han anat ampliant fins a fer-se indispensable per un major nombre de necessitats de la vida del ciutadà.

L'Estat cada dia li presta més serveis, però cada dia vol ésser més servit. Veurem les solucions que ens reserva la guerra futura. De moment ja podem respondre que la seva preparació, com és natural, no fa res més que accentuar i estendre el domini de les funcions de l'Estat. L'endemà de la guerra segurament que els ciutadans hauran d'acomodar-se definitivament d'unes quantes llibertats més.

Localitzant aquest gran problema, creiem que ja seria hora de posar la nostra política al dia i treure-la dels termes primitius en què es troba, que no ha d'ésser una simple lluita de pobres i rics, d'homes ufans i homes humils, sinó d'una lluita per l'exercici del poder de l'Estat i per a utilitzar els seus instruments, per a treure el país d'aquesta situació trista i poc elevada comparable amb la dels pobles a mig colonitzar.

Cal donar un sentit social a la nostra política i a la nostra economia, no per a fer-les saltar de cop i volta al món dels mites i de les fantasies humanitaristes, sinó per a fer-les actuar energèticament, implacablement, des del govern, contra tots els germans anàrquics de la dreta i de l'esquerreta.

Localitzant aquest gran problema, creiem que ja seria hora de posar la nostra política al dia i treure-la dels termes primitius en què es troba, que no ha d'ésser una simple lluita de pobres i rics, d'homes ufans i homes humils, sinó d'una lluita per l'exercici del poder de l'Estat i per a utilitzar els seus instruments, per a treure el país d'aquesta situació trista i poc elevada comparable amb la dels pobles a mig colonitzar.

Cal donar un sentit social a la nostra política i a la nostra economia, no per a fer-les saltar de cop i volta al món dels mites i de les fantasies humanitaristes, sinó per a fer-les actuar energèticament, implacablement, des del govern, contra tots els germans anàrquics de la dreta i de l'esquerreta.

IGNAST ARMENGOU

Mirant a fora

Quan?

Segons els observadors més ben informats, Alemanya augmentarà encara la producció de guerra. Així i tot, fins a les acaballes d'aquest any no tindrà l'equipament material — avions, tancs, canons, etc. — a l'allura.

D'altra banda, tenint en compte que el servei militar obligatori no fa més que començar — ara s'acaba de commemorar el primer aniversari de la seva instauració amb l'acostumada sèrie de moixigangues —, no comptarà amb material humà instruït i preparat fins ben endins de l'any 1937, i àdhuc alguns especialistes reculen aquesta data fins a 1938.

Mentrestant, al costat de tots aquests preparatius — i per a ésser més complets caldria afegir les construccions navals, els estudis per a la guerra química i l'obtenció sintètica de certes matèries primeres —, té lloc una intensa propaganda encara més forta que la que precedí l'agressió d'Itàlia contra Etiòpia.

Superstició o atzar?

Totes les resolucions històriques del Führer, fins ara, s'han escaigut o almenys s'han proclamades, en dissabte. El 7 de març ho era; així mateix, l'any passat, el 16 de març, proclamació de la llei militar; en 1934, el famós 30 de juny; en 1933, el 14 d'octubre, retirada d'Alemanya de la S. de les N.

Dos morts, quatre supervivents

El pacte renà portava sis signaturs. Pel costat alemany, Stresemann i Luther; el primer és mort, el segon és ambaixador del Reich als Estats Units.

Pel costat anglès, Austen Chamberlain, que ara no forma part del gabinet anglès, però segueix tenint influència política.

Pel costat belga, Vandervelde, actualment ministre.

Pel costat italià, Mussolini, dictador, aleshores com ara, d'Itàlia.

Pel costat francès, Briand, que morí quatre anys abans, dia per dia, del gest hilleirià estripant el pacte de Locarno...

«Enviats especials»

La nit del 7 al 8, a les tres, uns quants periodistes berlinesos foren despertats telefònicament: havien d'ésser a les vuit del matí al ministeri de la Propaganda.

Un cop allí, se'ls comunicà que no podien sortir del ministeri; que si havien de fer algun encàrrec, el transmetessin a un determinat funcionari, el qual l'executaria. Després, foren duts en auto a Tempelhof i embarcats en dos avions, un que deixà els passatgers a Colònia i un altre que els deixà a Francfort.

Fins aquest moment no foren assabentats que estaven encarregats d'una missió històrica: la ressenya de l'entrada de les tropes alemanyes a la Renània.

Bon remei

—Veieu— deia un jove samurai modern a Albert Londres —, per conèixer i comprendre el veritable Japó, caldria que entréssiu de criat en una bona família de Toquio.

Tota la qüestió

Ha tingut lloc una altra subhasta de la biblioteca que havia reunit Louis Barthou. Entre els llibres a vendre figuraven els Estudis i fragments sur le rêve, de Valéry, acompanyats d'una carta de l'autor, datada del 12 de febrer de 1934. El poeta deia al ministre:

«Teniu davant vostre els problemes més difícils d'un temps terriblement difícil. A Europa no li queda més que una bestiesa per fer. Desitjo que els recursos del vostre esperit tan viu, tan prompte i tan prudent, puguin esmerçar-se eficaçment a dividir el que vol unir-se i a unir el que tendeix a dividir-se! Això és tota la qüestió.»

Historieta romana

L'escena passa a l'escola on va Romano Mussolini, el més petit dels fills del Duce.

Un inspector visita les classes. Per fer-se ben veure, el mestre pregunta a Romano: —Quin és l'home immortal d'Itàlia?

Sense vacillar gens ni mica, el fill del Duce respon: —El mariscal Balbo!

Després d'un silenci penós, el mestre es refà i diu: —Per què ho penses?

I el petit respon: —Perquè cada vegada que el meu pare sent parlar del mariscal Balbo, rondina: «Aquest home no es morirà mai!»

EL DEBUTANT

—Ai, Mare de Déu, que m'han venut uns esquis sense frens!

(Gazzetta del Popolo)

L'ACTUALITAT INTERNACIONAL

1914-1936

Hi ha diaris que ara es dediquen, no sense preocupació, a assenyalar punts de semblança entre la situació actual i la de l'estiu de 1914, cercant coincidències entre els factors que determinaren la guerra mundial i els que avui posen la pau en perill. Tots estan d'acord a imputar a Alemanya la responsabilitat de la guerra, però encara es pregunten com un país que havia conquistat un lloc de primer rang en el món, s'havia jugat el tot pel tot en una guerra,

lliga els governs de Varsòvia i de París. Seguiria isolada Alemanya en cas de guerra? En aquest punt les sorpreses són possibles. Hi ha, per exemple, qui parla d'Hongria.

En 1914, el sistema d'aliances organitzat per la Wilhelmstrasse funcionà regularment, a excepció d'Itàlia (per manca del casus foederis previst per la Triple Aliança per a una intervenció seva en el conflicte). Però un càlcul de la diplomàcia berlinesa fra-

La quixalla de Coblença admirant el primer sentinel·la alemany

casà completament i decidí la sort de la conflagació: la neutralitat de la Gran Bretanya. En efecte, a Berlín es creia que el Foreign Office consideraria com un tros de paper el tractat que garantia la independència de Bèlgica i que no tenia cap importància l'entesa cordial franco-britànica, obra d'Eduard VII.

Una breu mirada a les condicions d'abans de la guerra pot aclarir aquest punt. Alemanya, pel seu continu progrés, havia adquirit un exagerat concepte d'ella mateixa, fins a creure que podia imposar la seva voluntat a les altres nacions. Deia que tenia necessitat d'expansió, com també ho diu ara. Però, en el fons, el problema etnogràfic serví per encobrir, com tants altres pretextos, l'esperit de dominació.

En 1914 — precisament com avui — la Reichswehr simulava creure en un acord militar franco-rus, conclòs en una visita merament protocol·laria de Poincaré a Nicolau II. A més a més, el dumping alemany, instituit contra els anglesos en tots els mercats mundials, arribà a un punt ruïnós per a les finances estatals. Per això Eduard Scafoglio digué, en un memorable article, que la guerra podia també definir-se com una lluita entre la lluita esteriina i el marc. Però el que ens sembla el factor decisiu fou la seguretat de l'estat major prussià de guanyar ràpidament la guerra. Aquesta seguretat era tan arrelada, que el dia que s'iniciaren les hostilitats, Guillem II afirmà que el 15 d'agost soparia a París.

Un dels punts idèntics entre 1914 i ara, ja ho hem dit, és el pretext germànic de l'eventual perill d'un acord militar franco-rus.

Bethmann Hollweg, en un discurs al Reichstag en novembre de 1914, digué que Alemanya havia emprès una guerra preventiva contra l'agressió franco-russa que estava en preparació. Ha quedat prou demostrada la falsedat de l'afirmació de l'aleshores canceller. França i Rússia, en 1914 com en 1936, s'havien aliat en defensa contra una agressió alemanya que la diplomàcia d'ambdós països havia fet conèixer com decidida ja. Sobre això hi ha els reports de l'ambaixador francès a Berlín, Cambon, que no deixen lloc a dubtes.

Però hi ha una sensible diferència entre el tractat franco-rus d'abans de la guerra i el ratificat fa pocs dies per les Cambres franceses. Encara que tots dos siguin de caràcter defensiu, el pacte actual és en substància una part d'aquell pacte oriental que havia de reunir set nacions — entre elles Alemanya — i que Hitler no ha volgut acceptar mai.

La política que segueix aquest home és realment sorprenent. Proclama que vol la pau i prepara la guerra. «Amb el que costa un obús — diu —, es pot construir una casa barata, i és preferible de construir un milió de cases barates que d'obusos.» Belles paraules! Però, de fet, el que ell fa construir són obusos i no cases barates. Parla d'igualtat de drets i no recorda que no hi ha drets sense deures, i que el primer deure d'un Estat és el de respectar els compromisos assumits amb pactes i tractats.

La situació internacional de 1936, però, no és igual a la de 1914. En efecte, abans de la guerra Alemanya formava, amb Àustria-Hongria i Itàlia, la Triple Aliança i estava aliada de Turquia i de Bulgària. Actualment — almenys en aparença — Alemanya està isolada. De l'aliança militar i política amb Rússia, que venç l'any 1940, no en queden ni les cues. Hi ha encara un altre pacte, per la durada de deu anys — dels quals dos ja s'han escoltat —, de no agressió germano-polonesa; però aquest pacte no ha anul·lat ni alterat el de caràcter militar que

La superbia de l'estat major prussià i els errors de la diplomàcia de la Wilhelmstrasse tingueren per conseqüència la ruina d'Alemanya i de tot Europa. I no sembla que la lliçó hagi estat aprofitada. En 1914, a Berlín s'esperava la neutralitat d'Anglaterra, com avui es voldria que es desentengués dels afers continentals o, àdhuc, que es posés al costat d'Alemanya. Potser Hitler, a aquest fi, ha denunciat el pacte de Locarno, que és l'únic compromís que lliga Anglaterra a França i Bèlgica per al manteniment del statu quo al Rin. Potser s'ha pensat que els anglesos, lliures d'aquest vincle, no en contraurien d'altres que travessin aquella llibertat d'acció que fou molt temps la característica de la política internacional del govern anglès. Però, malgrat tot, si el pacte de Locarno ha perdut un dels seus signants, queden els altres, i per tant segueix en vigor.

Quina serà l'actitud definitiva d'Anglaterra? El record de les vacil·lacions de 1914 hauria de preservar els governants anglesos d'errors semblants. En els darrers dotze anys, les febleses del govern anglès han facilitat les maniobres alemanyes. La continuació d'aquesta política de feblesa seria una tremenda responsabilitat per a Anglaterra.

Cal tenir en compte que el problema alemany no sols és diplomàtic, sinó també de força. Si es vol evitar la guerra, cal imposar la pau a Alemanya. Si després de la tramesa de tropes a la Renània les nacions europees haguessin tramés un ultimàtum a Berlín, Hitler no hauria tingut altre remei que retirar-les, amb una considerable minva del prestigi del Führer als ulls del poble alemany.

En comptes d'això, s'ha volgut guanyar temps i, cosa pitjor, fent unes invitacions a Alemanya la resposta a les quals demostra clarament quins són els propòsits hitlerians. Tot, Societat de les Nacions, seguretat col·lectiva, guerra o pau, tot depèn avui de l'actitud que adopti la Gran Bretanya. Tant de bo els seus governants estiguin a l'altura de la situació.

TIGGIS

GUTENBERG, S. A.
Fàbrica de maquinària per a les Arts Gràfiques
Nàpols, 215 - Telèfon 55723
BARCELONA

RICÍ GOLOSO PURGANT DELICIOSO

¡NERVIOSOS!
Prou de patir inútilment, gràcies a les acreditades GRAGEES POTENCIALS DEL DR. SOIVRÉ
que combaten d'una manera còmoda, ràpida i eficaç la Neurastènia.
Basta pendre un flascó per convèncer-se'n
Venda a 6'60 ptes. flascó, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i Amèrica

FITO CAMISER ESPECIALISTA
JAUME I, 11
Telèfon 41655

CASA REÑE
COPIES a màquina
CIRCULARS
amb multicopista a preus reduïdíssims
MONT-SIÓ, 18, pral. - Telèf. 28053

AUTO-LITE BATTERIES
LA MARCA DE FAMA MUNDIAL
SENS COMPETENCIA EN DURACIÓ I ECONOMIA
AUTOTRACCION ELÉCTRICA, S. A.
GARATGE ELÉCTRIC
MOYA, 618

EL CINEMA

MIRADOR PRESENTARA

"No em deixis"

Escape me never és, com ja us hem dit, la transcripció cinematogràfica de l'obra de Margaret Kennedy, *The Fool of the family*. De la mateixa Kennedy, la novel·la *La Nimfa constant*, primera part en certa manera d'*El Ximple de la família*, ja ha estat duta al cinema (i al teatre).

Ara, l'encarregat de l'adaptació ha estat Paul Czinner, que ha realitzat la seva labor de traductor cinematogràfic amb una fidelitat tal envers el que és de debò essencial en

re'ls en la pel·lícula, és interessant d'esforçar-se a copsar la inspiració i el gènere de vivència espiritual que en el fons condiciona i organitza l'obra. Una obra aquesta neta-ment anglesa i, més profundament encara, neta-ment femenina.

El film pot abordar-se amb distintes preocupacions. El millor, tan sòlid i vivent és l'espectacle que presenta, fora abordar-lo sense preocupacions de cap mena. Amb tot, cal decidir-se quan s'escriu a optar en un

"No em deixis" («Escape me never»)

el llibre, que parlar de la pel·lícula equival —en part!— a parlar de l'obra de Kennedy. Suprimits naturalment els valors estrictament literaris, hi ha en compensació els valors d'ordre fotogràfic d'un film que comença i acaba a Venècia, després d'haver-nos conduït primer als Alps Dolomites i a Londres.

Recolant-se damunt un llibre ben estimable, Paul Czinner ha reeixit en una obra que honora la cinematografia anglesa. Ja sabeu la pintoresca evocació dels medis de la bohèmia artística que constituï el mèrit bàsic de *La Nimfa constant*. Doncs ací retrobem la família Sanger i, en la persona del germà gran, Sebastian, l'encarnació d'aquella inestabilitat sentimental i desori moral que li val el qualificatiu d'*el Ximple de la família*.

Gran compositor, portant en la satisfacció dels seus desigs més incoherents una tossuderia sorda a les exigències morals més peyoratòries, gens apte doncs a la vida de família, amb tot, sucumbeix a casar-se amb una orfe que ha recollit de la misèria en els carrers de Venècia. Germana, l'orfe, germana espiritual de «la Nimfa constant», romandrà fidel al costat de l'home que estima i a desgrat de la conducta irregular d'aquest, sollicitat alhora per la seva ambició artística i per la passió per aquella que ell emfàticament anomena «la seva Musa».

Excuseu-nos d'haver encetat l'assumpte. Ens aturem a temps per creure que més interessant que la narració dels fets en llur alineació dramàtica, tal com podem veu-

sentit o altre, i tanmateix ningú no podrà negar que una obra com aquesta de Margaret Kennedy i Paul Czinner no entraní experiències morals d'un abast molt general.

Podria parlar-se així, per exemple, del problema de l'artista, o més ben dit, d'un cert tipus d'artista en relació amb la vida. La vida que és una petició constant, una exigència moral inapellable. Sebastian es distreu, heus ací, d'aquesta petició irrecusable que és Gemma, la seva dona. Ell podrà parlar d'*impuls diví* i de «musa». En el fons és pusillanimitat. El seu ballet que triomfa i Fenella, la seva inspiradora, per un cantó. Per l'altre, Gemma llençada en un paroxisme de desesper que voreja la follia.

El film és doncs també un xic la situació de la companyia constant del bohemí sentimental. En aquest sentit, l'obra és un monument de psicologia femenina. Pintura de la dona enamorada follament, a desgrat de tot, amb tot l'hogisme d'una passió perenne, dona clarivident, astuta, que penetra fins als recons més secrets del cor de l'home que estima, que endevina, preveu, comprèn i perdona.

Margaret Kennedy, que és al costat de Katherine Mansfield, Virginia Wolf i Rosamond Lehmann, un dels noms més gloriosos de la literatura femenina del seu país, amb aquesta obra, que —repetim-ho— Paul Czinner ha interpretat amb tanta justesa, ha fet prova d'una extraordinària capacitat en l'art de captar imatges de vida, gens deformades per l'artifici arbitrari que sembla filtrar-se en tantes obres literàries.

Per això tot el que poguéssim afegir en la línia de preocupacions dels paràgrafs anteriors, amenaçaria donar imatges esquemàtiques, allò on precisament ens trobem enfront de la mateixa mobilitat fluctuant dels caràcters vius, presos en l'illusionisme —almenys aparent— que caracteritza la vida quan de bo de bo és viscuda amb aquella feréstega vehemència amb que la viuen els dos protagonistes del film.

Dos èssers fets, amb tot, per entendre's per damunt les intermitències dramàtiques provocades pel desori moral d'aquest Sebastian que ha heretat tota la salvatge incivilitat del pare tal com *La Nimfa constant* ens el presenta.

Paul Czinner, amb una matèria tan viva i amb un equip d'interpres excel·lents, a la davantera dels quals la genial Elisabeth Bergner, ha fet un film que bé mereix, entenem, l'atenció dels nostres lectors.

No *em deixis*, com en un altre sentit *Noblesa obliga*, és un film que demana un públic. Sempre hem cregut que aquest públic existeix a Barcelona i que ens creu poc o molt. Si una vegada més us demanem un vot de confiança, ens el voldreu donar el dia 30 al Coliseum?

JOSEP PALAU

La sessió "Mirador"

Legiu en aquesta mateixa pàgina l'article que el nostre redactor cinematogràfic dedica a *Escape me never*, que presentarem el dilluns dia 30 al Coliseum.

L'excusa de no insistir en aquest article sobre Elisabeth Bergner, tot i tractar-se, naturalment, d'una de les grans atraccions del film, és haver parlat ja extensament d'aquesta participació de l'actriu austríaca en el film, en l'article publicat ací mateix, dies enrera. Allí també donàvem detallada referència de les principals figures que interveren en el film com a interpres.

La setmana entrant donarem el programa complet de la sessió, el complement de la qual voldríem fos d'exclusiva per aquella nit.

De moment ja podem avançar que aquella nit es projectarà per primera vegada a la pantalla del Coliseum un film de Walt Disney; a la gentilesa de l'empresa del Publi Cinema, que té l'exclusiva de totes les *Simfonies beneïtes*, devem l'avinentosa de poder projectar en la nostra sessió un film naturalment inèdit, que es titula *Musilandia* i que no figurarà en el programa dels dies següents.

Consulteu si us plau el número del dijous que ve, per a tots els detalls complementaris d'aquesta sessió.

PANORAMA

El cinema espanyol

Fragments d'un corresponal a Madrid d'una revista cinematogràfica estrangera:

«D'octubre a gener, quinze produccions espanyoles han estat presentades en les millors sales de Madrid. Però tots aquests films revelen encara molts defectes. En primer lloc: la pobresa, la puerilitat o el grotesc dels arguments!... Però això, sembla, és molt comercial. El públic espanyol se n'accontenta... millor: hi frueix... Però els productors espanyols farien mal fet d'adormir-se en aquesta situació.»

Després de citar alguns films que fan excepció, el corresponal diu:

«Tots els altres films són inexplotables fora d'Espanya, a excepció potser de l'Amèrica llatina. Alguns diàlegs són realment estúpids, i l'enginy que pretenen contenir és d'una feixuguesa extraordinària. No es pot parlar bé de *La hija de Juan Simón*, *Rataplan*, *Don Quintín el Amargao*, *Es mi hombre*, *Rosario la Cortijera*, etc. Això no privarà pas que els productors, comerciants primer que artistes, facin bons negocis.»

El programa 1936-37 de la Ufa

El primer film del programa 1936-37 de la Ufa ja s'està rodant; és *Vogelöd*, posat en escena per Mak Obal. Seguiran immediatament *Un regiment de dones* i *Vent d'hivern*. Ucicky, amb Hans Albers, realitzarà un film l'acció del qual passa a Rússia, *Savoy 217*, i un altre, *Camarades*, d'episodi del *Tercio extranjero* espanyol (a la mare!). Pfeiffer produirà un *Boccaci* amb Willy Fritsch, *L'estudiant captaire* i un film amb Lillian Harvey.

Notícies curtes

Jean Renoir farà debutar Marianne Oswald en un film amb *scenario* d'André Gide.

— Un *Werther*, adaptat per Bernard Zimmer, serà interpretat per Annabella i Pierre-Richard Wilm.

— Katharine Hepburn rodarà aviat dos films —un d'ells, *Maria, reina d'Escòcia*— i a la tardor vindrà reapareixerà com actriu de teatre, a Broadway.

— Paul Robeson, el cantant negre, serà l'estrella del film anglès, *Cant de llibertat*.

I von Stroheim, què?

De tant en tant, algun bon aficionat al cinema, d'aquells que hi aporten alguna cosa més que l'assistència a un passatemps agradable (i això darrer no sempre), es pregunta: què s'ha fet d'Erich von Stroheim? Fa, en efecte, molt de temps que aquest nom, un dels més grans de la cinematografia, per bé que un dels més desconeguts — gairebé diríem completament desconegut en proporció als seus mèrits —, que aquest nom, deïem, no sona enlloc. Ja

de dir: «ja està prou bé; pot passar», quedaven satisfetes.

Home polític, considerat fins amb l'extra més insignificant, era, en el treball, d'un autoritarisme vorejant la tirania més despotica. Es podria descriure la seva carrera prenent com fites les seves baralles amb *vedettes* com la insuportable Mae Murray i el no menys insuportable John Gilbert, amb Gloria Swanson, amb Fay Wray, amb John Hersholt, etc. Però, malgrat les baralles, els plors i tot, quedaven, com succeï amb els dos últims anomenats, amics a tot ésser-ho. És que en el treball sortia l'autoritarisme del militar germànic ajudada a les exigències de l'artista que no es plany ell ni plany els altres davant l'obra que vol perfecta.

Les cases productores perdien paciència davant l'allargament del treball i l'engruixament de les despeses. Una d'elles, que no havia pogut mai col·locar un film a les sales del Broadway, gràcies a un anunci lluminós en què cada dia augmentava la xifra del pressupost, pogué projectar la consagració que projectar a Broadway representa. Deu ésser aquest l'únic èxit comercial — relativament — aconseguit en tota la seva vida per Stroheim.

Avarícia, per exemple — film que MIRADOR presentà en una de les seves primeres sessions — tenia vint rotllos. Naturalment que no s'ha projectat mai íntegrament (i la versió arreglada per a la projecció, ben poques vegades). Però Rex Ingram, que volgué veure tots vint rotllos, deia que era la cosa més perfecta que havia vist en cinema.

En aquesta, com en totes les obres de Stroheim, la casa perdia paciència, li prenia la feina de les mans i confiava a qual-sevol l'encàrrec d'aprofitar el que pogués, a fi de salvar-se en part de les pèrdues. Stroheim ja s'ha queixat moltes vegades que mai no s'ha vist cap obra seva, sinó arranjaments fets per altres, sense cap intervenció d'ell.

Mirat, com a director, amb horror per les cases — malgrat que, com en *Avarícia*, treballés de franc —, l'hem vist després com a actor en papers secundaris d'alguns films. Stroheim té dona i un fill i s'ha de guanyar la vida. I ara, com hem dit, l'obscuritat més absoluta el volta.

Es pensant en Erich von Stroheim que Lubitsch trobava la necessitat que hi hagués al món unes poques sales destinades a un públic limitadíssim, capaç de concebre el cinema com un art pur. Però, cal preguntar-se, quines cases productores es comprometrien a encarregar una pel·lícula a von Stroheim perquè fos projectada en tan poques sales?

W.

Erich von Stroheim

fa uns quants mesos, va córrer la veu que von Stroheim venia a Europa; no sabem si hi és o no hi és, perquè no se'n sent parlar, ni se'n llegeix res.

Quan es discuteix si el cinema és un art o una indústria, es presenta l'oportunitat de dir «ve l'home que ha cregut més en el cinema com art, tant que no n'ha tingut mai en compte l'aspecte industrial i comercial, ha estat aquest ex-oficial de l'exèrcit que aportà al cinema la concepció més exigent i la cura de tots els detalls — adhoc els innecessaris perquè ni es veuen ni sospiten — al servei de la visió més pessimista del món.

Les seves exigències com a director feren von Stroheim indestijable per a totes les cases productores per a les quals treballà. Allà on una pel·lícula s'ha de fer en poques setmanes perquè està sotmesa a un pressupost tan poc elàstic com es pot, Stroheim esmerçava temps i temps explicant llur paper als interpres — que anomenava sempre pel nom del personatge que encarnaven —, rodant quilòmetres i quilòmetres de celuloide, fins que les seves exigències d'home escrupolós que s'ha prohibit a ell mateix

PUBLI-CINEMA
 Passeig de Gràcia, 57. - Telèfon 79681
 Sessió contínua de 3 tarda a 1 matinalada
SEIENT, UNA PESSETA
CURIOSITATS MUNDIALS
 Interessants reportatges U. F. A. exclusiu
MES FORT QUE UN BRAU
 Diversos dibuix de Popeye
NOTICIARIS D'ACTUALITAT MUNDIAL segons visió PARAMOUNT i ECLAIR JOURNAL exclusiu.
BYRD A L'ANTÀRTIC
 segona i darrera part del meravellós documental de Paramount
 La bellesa incomparable dels gels eterns i l'heroisme i disciplina dels homes capitanejats per l'almirall Byrd

FANTASIO
 Gran èxit de la setmana musical
JUANITA
 fantasia musical de gran espectacle amb l'orquestra ALFRED RODE
 i la formosa comèdia musical **El cantor del amor** per Víctor De Kowa

EXTRAORDINARI ESDEVENIMENT
EXIT GRANDIOSI!
 Cada dia **ASTORIA** Cada dia
 L'artista màxima en la seva màxima creació
KATHARINE HEPBURN
SANGRE GITANA
 És un film Ràdio... naturalment!

MI MARIDO SE CASA **COLISEUM**
 Dilluns estrena
 Un film deliciós que té ànima, rialles, música meravellosa i tot el que demana el públic en una pel·lícula encisadora
 Director: **ELLIOT NUGENT**

con **ELISSA LANDI CARY GRANT**
 És un film Paramount

URQUINAONA
 Un espectacle enlluernador al ritme del **JAZZ**
 Una meravellosa visió de tot el món
 Danses antigues i modernes, des del CANCAN fins al més modern i espectacular de tots els balls
"El ronaround"
 Quelcom nou que us entusiasmarà

JACK HYLTON Y SUS BOYS
 con June Clyde
 EN **ESTREPREMIER**
 UNICA-FILMS
 FILM PATROCINADO POR EL HOT CLUB
 SATELITES UNA POR LA VOZ DE SU AMO

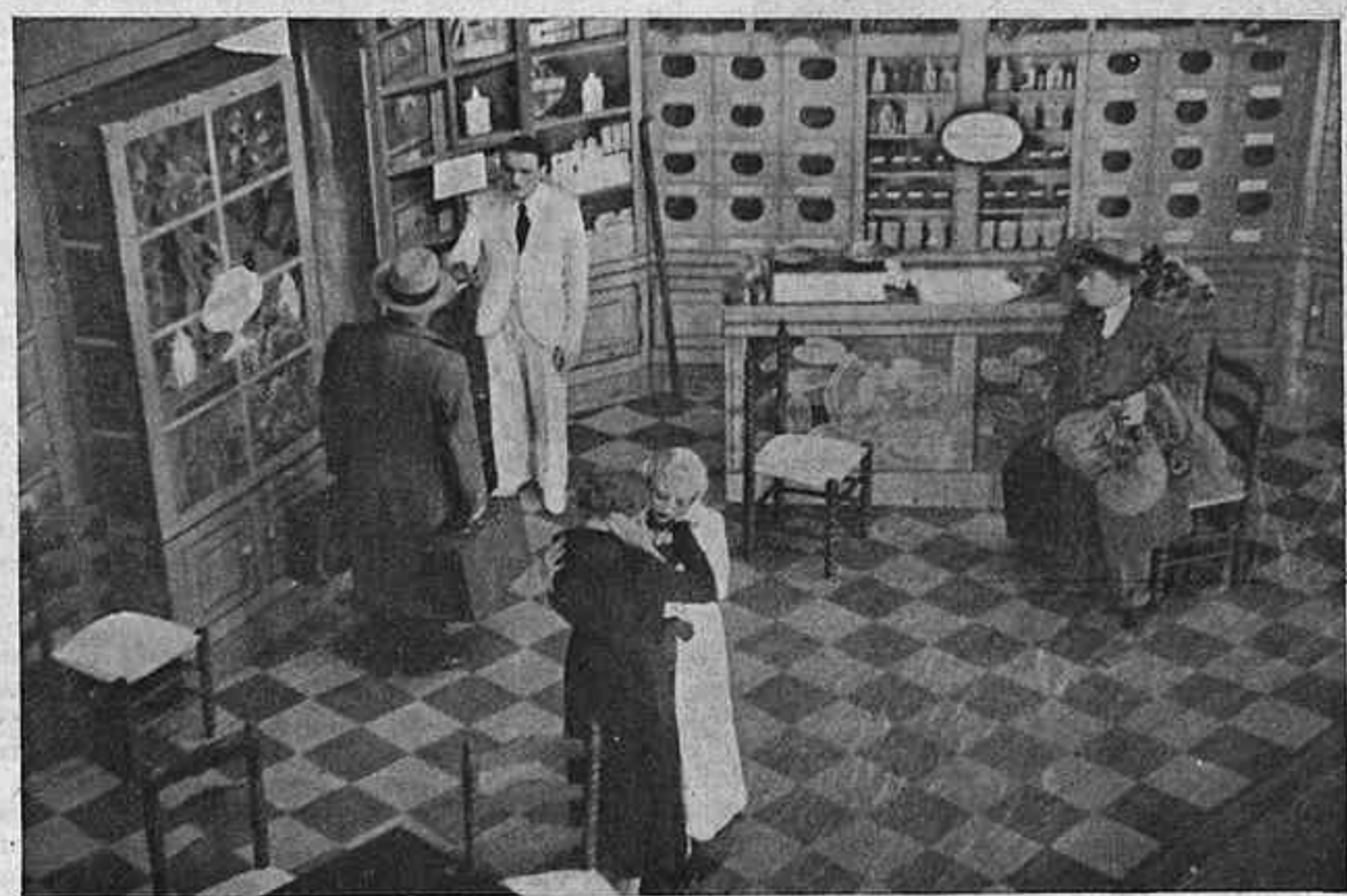
EL TEATRE

LES ESTRENES LLANTERNA Guia de nit

A. Casas i Fortuny, L'home que fuig (Studium) A. Collado i J. Roig i Guivernau, L'Herbolària de la Creu (Espanyol)

La Compañia Catalana de Drama i Comèdia estrenava la nit del dimarts passat al teatre Studium *L'home que fuig*, d'Antoni Casas i Fortuny.
Farsa còmico-tràgica titula el seu autor aquesta seva primera producció teatral. Per nosaltres, tant li hauria pogut dir farsa tràgico-còmica, comèdia de farsa tràgica o tragèdia de farsa còmica. Igual seria qual-

pels seus intèrprets, cosa a la qual, desgraciadament, estem massa acostumats—. Resumint, podem dir que esperem que el senyor Casas Fortuny sigui més encertat una altra vegada en la recerca del tema, trobant-ne un que tingui un començament i una fi, una cohesió i un ordre, ja que per les bones dots que es delaten en *L'home que fuig*, amb tot i les seves falles, creiem que hi

«L'Herbolària de la Creu»

sevol de les combinacions que es poden fer amb aquestes tres paraules.
L'home que fuig, fuig de tota definició. En tants treballs s'hauria de veure qualsevol que fos per determinar el seu gènere si ens volgués demostrar que es tracta d'una comèdia com d'una farsa, d'un drama com d'una tragèdia.

L'home que fuig, si alguna idea central té, no es veu per enlloc; si algun pensament movia l'autor en escriure'l, es manté obstinadament amagat als nostres ulls; si alguna intenció porta, si alguna demostració hi és cercada, per a nosaltres és un misteri que no hem pogut aclarir. Versos i més versos, sense cap esclat, sense cap brillantor, correctíssims i anodins, escenes més o menys animades, més o menys entretingudes, no massa originals ni tampoc d'una excessiva agudeses, ens porten del començament de l'obra fins a la seva fi, en una successió de preguntes i respostes, discussions i dissertacions, rèpliques i contrarèpliques que no menen enlloc. En baixar el teló per darrera vegada, ens trobem exactament de la mateixa manera que quan s'ha alçat el primer cop. El conflicte que se'n ha presentat—la causa de l'oclosió del qual ningú no ens ha dit que ha estat—queda tan ferm com abans, a punt que el senyor Casas Fortuny escrigui una altra farsa còmico-tràgica per a resoldre'l o bé una altra i una altra—les que li vinguin bé—per tal de continuar exposant-nos en les incidències indefinidament.

Tot amb tot, no és pas menyspreable, ni molt menys, el que ha fet el senyor Casas Fortuny en aquesta seva primera exitada a l'escena. Ens ha demostrat que sap conjuntar escenes, moure els personatges i, a desgrat de la manca de consistència de la intriga—que resulta inexistent—, mantenir l'interès del públic gairebé d'una manera constant. També se'ns ha demostrat dotat d'observació i no pas desproveït de cultura ni de bon gust. Per altra banda, hem de fer notar que pels seus versos—repartits en quartets de vuit síl·labes, cosa que els dona un regust de segle passat d'efecte més aviat xocant—no sabem si dir que ha estat la primera vegada que hem vist respectada per un autor teatral la diftongació catalana i la recta pronúncia dels mots—això no vol dir, però, que sigui seguit en aquesta orientació

pot de sobres reeixir amb tots els ets i uts. Quant a la interpretació, fou molt ben portada per tota la companyia, particularment les senyores Torres i Pla i el senyor Lluellas.

Era dimecres, de la passada setmana també, que la companyia Vila-Davi ens donava, a l'escenari de l'Espanyol, el sainet allargassat en tres actes original dels senyors Agustí Collado i J. Roig i Guivernau *L'Herbolària de la Creu*.

Si aquesta obra, escrita pensant que hom escrivia un sainet i, per aquesta causa, acumulant-hi tots els elements que a la formació del sainet col·laboren, amb més preocupació per a la col·locació de personatges, situacions i embolics ja prèviament determinats—i no precisament per experiència directa—que per a l'observació i la plasmació d'uns tipus i un ambient en els quals els autors haguessin trobat la seva matèria primera hagués estat més treta de la realitat, més cenyida i concentrada, hauria guanyat força del que li manca. Tal com ens ha estat oferta, tanmateix és ben poca cosa. Hi ha massa coses gratuïtes i poques que tinguin aquell acent veritablement popular que han de tenir les realitzacions d'aquest gènere.

Hi ha, certament, situacions molt ben trobades i d'una comicitat franca i senzilla que li escauen bé. Contràriament al que hem de dir de l'obra del senyor Casas Fortuny, actú sí que hi ha un començament, un embolic—i no pas petit—i un acabament—que no cal dir que, donat el caràcter de l'obra, és completament feliç—. Però tot plegat és bon xic primari i no denota pas un excés d'encaparrament en els seus autors.

Aquests, saben sortir bé de les escenes còmiques; en les sentimentals—tara ingènita del gènere popular—són declamatoris i falsos. El llenguatge de *L'Herbolària de la Creu* és força polític i correcte. Tota l'acció, endemés, és exempta totalment de grolieries i truculències de mal gust, cosa que denota una aspiració per a nosaltres digna de tot elogi.

La presentació és ben lloable, també, i la interpretació homònica i ben portada per part de tots.

J. C. I. V.

Un Bismarck aigualit

A Alemanya s'ha estès l'afició al teatre històric, fomentada per l'Estat nazi que hi veu un instrument més de propaganda.

Wolfgang Goetz, però, que fa poc ha estrenat *Der Ministerpräsident*, al Teatre d'Estat, ja escrivia obres històriques abans que en fos moda.

Der Ministerpräsident és una obra de clau, on els personatges són designats pels càrrecs o títols, però s'hi endevina el personatge històric. Així, el *Ministerpräsident* és Bismarck; el secretari d'Estat, el seu fill, Herbert von Bismarck; el conseller íntim, Holstein; el baró, el príncep Eulenburg; el comte, Hatzfeld, l'enemic de Bismarck; la duquessa, la princesa Carolath, filla de Hatzfeld, la intriga de la qual amb el fill del Canceller de Ferro és el tema de l'obra.

Goetz ha alterat els fets històrics (potser per això ha suprimit els noms dels personatges). Herbert fugí amb Carolath a Venècia. Bismarck no consentí mai en el casament del seu fill amb la filla del seu rival, candidat sense èxit a la presidència del Consell de Prússia.

Segons l'autor, Carolath no fou més que un instrument en mans de la seva família. Bismarck hi és presentat com un home simpàtic, ministre jovial i tendre marit. Del Bismarck que ho sacrifica tot a la raó d'Estat i als prejudicis i rancúnies personals, enèrgic i violent, és a dir, del Bismarck que ha passat a la història, Goetz no en diu res.

Jannings encarnava el paper del Canceller de Ferro. Tots l'hem vist prou en pel·lícula, interpretant papers de professors fracassats i altres per l'estil. Res doncs, tampoc, del Bismarck històric; però tampoc gran cosa del Bismarck per a burgesos sentimentals que ha pintat Wolfgang Goetz.

Taxes

Segons Salacrou, el «dret dels pobres» aparegué a França en 1541.

En 1540, el Parlament prohibí purament i simplement totes les representacions teatrals que «feien malgastar diners als burgesos i menestrals de la ciutat». Però els Confreres de la Passió al·legaren llurs privilegis, atorgats per Carles VI en 1402, i el rei donà ordres i el Parlament modificà la seva decisió el 27 de gener de 1541.

Aquesta sentència del Parlament dona l'autorització de representar el misteri de l'Antic Testament «amb obligació d'usar-ne bé i degudament, sense usar-hi fraus ni interpolar-hi coses profanes, lascives i ridícules».

I unes ratlles més avall, la sentència del Parlament instituí una taxa sobre la representació teatral, el «dret dels pobres». «I a causa que el poble estarà distret del servei diví i que això disminuirà les almoines, lliuraran als pobres la suma de mil lliures, tret que no se'n ordeni una de més gran».

Es taxava el teatre en benefici dels pobres perquè els fidels, no assistint a les vespres, no podien donar a la capta.

CAMPING

—Estàs segur que no has perdut una sabata?

(London-Opinion)

—Les muntanyes? Les muntanyes?... No les hem pas vistes. Estaven tapades de neu!
(Marianne, París)

COLISEUM
Presentarà aviat en sessió
MIRADOR
una obra mestra d'interpretació
NO ME DEJES
amb Elisabeth Bergner
Direcció de Paul Czinner
Un film de «Artistas Asociados»

Com que el negoci no anava prou bé, Juanito El Dorado el va traspasar l'estiu passat. I la taverna memorable del carrer de Guàrdia va canviar d'amo i de nom. Es va convertir en el Gran Kursaal. I l'amo nou, tot just en possessió del local que havia llogat, s'apressà a fer-hi reformes. Del vestíbul desaparegueren els plafons d'una candidesa emocionant i d'un sabor inimitable que hi havia. De moment, però, els martells animats de fúria destructora no entraren a la sala d'espectacles. De moment, respec-

que, malgrat tot, volem anar a les llotges de dalt perquè des d'allà es veu millor l'espectacle, som considerats com indesitjables. Això, i el programa cada dia més fluix, fan poc recomanable el Gran Kursaal.

El que és recomanable, i molt, és el Rodeo. Un local extraordinàriament simpàtic i popular com el Kursaal dels primers temps, que s'ha obert allà on hi havia aquell adorable Palau de Cristall, un dels pocs monuments del més pur *modern-style* que quedaven, per a satisfacció dels sobrea-

El Gran Kursaal

taren aquell impagable teló de fons, damunt el qual un pintor-poeta de diumenge havia pintat una rulota tronollosa i una tenda esparracada de gitanos rodamins. I respectaren el *tablado*. Aquell *tablado* deust sense el qual no es concep cap cafè cantant de barriada... Recordarem sempre aquell període d'interinitat. El Gran Kursaal tenia un aire encisador de cosa provisional i improvisada. L'espectacle s'oferia amb un rostre sòrdid de barraca de fira i de cafè concert del carrer de Carders. Transformistes grotescos, contorsionistes sinistres, cupletistes desnonades, duetos tràgics... Consumacions a 0'60. I un públic bo de debò. Boníssim. Tant, que molt sovint l'espectacle passava a segona pla, anul·lat per l'entusiasme cridaner de la clientela.

Però tot allò no podia durar. Era massa bell. El local donava diners. I continuaren les reformes. El *tablado* no tardà a ésser assassinat vilment. I a ésser reemplaçat per la pista standarditzada de tots els cabarets impersonals. Afortunadament, però, encarregaren aquella transformació radical a un jove decorador molt fi i molt intel·ligent, Moles. I aquest s'adonà tot seguit que l'estructura de la sala ja estava prou bé, i que hauria estat un crim modificar-la. No la modificà. Només li rentà la cara. En conservar les línies principals i aquelles arcades de proporcions tan fines, i pintà les parets amb color auster. Un enreixat de glorieta separa les llotges de dalt. I, el sostre, un emparat de fusta amb uns raïms que només s'encenen quan les dones del *cuadro* ballen aquelles sevillanes que clouen amb una alegria esclatant l'actuació dels flamencs.

Però tot allò, tan sever, fou titllat de massa llis per l'amo del Gran Kursaal. I exigí al jove decorador que empastifés les parets amb uns quants niots. A contracor, el jove decorador s'executà. I, al vestíbul, pintà uns plafons d'inspiració netament lorquiana: a primer terme, *Antònio El Cambrorio* i la *Casada infiel*, i, a segon terme, *con el alma de charol* els guardies civils *avansan de dos en fondo*. I, a les parets de la sala, pintà uns temes de gran simpatia: ball flamenc, can-can, girls, toreig, trapezis volants... Molt discret, tot plegat. Esbossat més que detallat. I en conjunt les reformes més intel·ligents que s'han fet al districte cinquè.

Però aquestes reformes han fet agafar pretensions als que porten el Gran Kursaal. Aquests s'han arribat a creure que el seu establiment és una mena d'Eden Concert d'abans de la guerra. I tots aquells als quals la posició no ens permet ultrapassar els límits de la consumació ordinària, però

listes i dels senyors de mitja edat que enyoren una època que ja no tornarà. Una entrada molt petita i atapeïda de fotos i de pappers d'embalatge, damunt els quals una mà entenedridorament *gauche* ha escrit el nom d'uns artistes, precedeix uns escalinates règies i monumentals que no s'acaben mai. Les pugeu, pitgeu una porta, travesseu un corredor llarg i desolat, l'aridesa del qual no aconsegueixen endolcir el bar i la guardaroba, i ja sou al Rodeo. Una petita pista circular i elevada, il·luminada de blau i vermell, uns músics dins una mena de gàbia sense reixes, uns tauletes rodones de marbre... No coneixem els *Musette* de les *rues des Vertus*, des *Archives*, de *Laphe*, de *Tholozé* i de *Ramponneau*. Però després de llegir el que n'han dit els Carco, Warnod, Oberlé i Mac Orlan, com el Rodeo ens els imaginem. Fins fa poc, tota la sala estava guarnida amb flors artificials, banderetes, garlandes i serrells de paper. I això li donava un aspecte primaveral i somrient de festa de carrer o de ball de màscares perpetus. Ara ho han tret. I la sala ha adquirit un aire una mica sinistre de magatzem. Però els paisatges tropicals, tots plens de palmeres, de negres amb bananes per *slip*, de cabanes i de tam-tams, que estan pintant als balcons de les llotges, li donaran aviat caràcter i color.

El Rodeo és encara poc conegut. No hi va gaire gent. A desgrat de la seva simplicitat. Del seu aspecte interí i improvisat. A desgrat dels seus programes excel·lents. I ara té un to íntim i familiar encisador. Si va bé, que hi anirà, perquè aquests darrers dies s'ha animat de valent, els seus amos agafaran pretensions com els del Kursaal? Negaran l'accés a les llotges a aquells que no estan en disposició de desdinerar-se? No ho creiem. Perquè aquests amos, als antípodes de tots els que corren per aquest districte, són molt bona gent. I l'un d'ells, quan es va assabentar que en parlàrem a MIRADOR, ens va dir confidencialment: «A veure si em fa una cosa arregladeta. Ho tindrè en compte...» Davant la nostra ganoyta de dignitat ofesa, no va insistir. Però el gest contrasta energicament amb l'aclitud d'altres patrons d'establiment.

Quan surti aquest article, potser a dues passes del Rodeo, al carrer de les Tàpies, ja s'haurà obert *Barcelona de noche*, un local que ha muntat aquell home alt i sorrot que durant molts anys fou l'encarregat de la Criolla. Les referències que en tenim no són gaire bones. Diuen que el llampant cridaner hi farà lliurement de les seves. Ja patrem!

SEBASTIÀ GASCH

CAPITOL
TOTS ELS DIES
EL MILLOR PROGRAMA
DE BARCELONA

20th FOX presents a
LAWRENCE
TIBBETT
en
VELADA DE OPERA
(METROPOLITAN)

WARNER BROS. FIRST NATIONAL presents a
CAGNEY
en
ARMADA
AQUÍ VIENE LA

Lawrence Tibbett: el de la veu d'or
James Cagney: l'actor més dinàmic del món
Sessió contínua de 4 a 12'30

MARYLAND
¡Cierrena al público!
GRACE MOORE
CANTA AL
Maryland!
QUIEREME SIEMPRE
GRACE MOORE
con LEO CARRILLO-MICHAEL BARTLETT
Director
VICTOR SCHERTZINGER

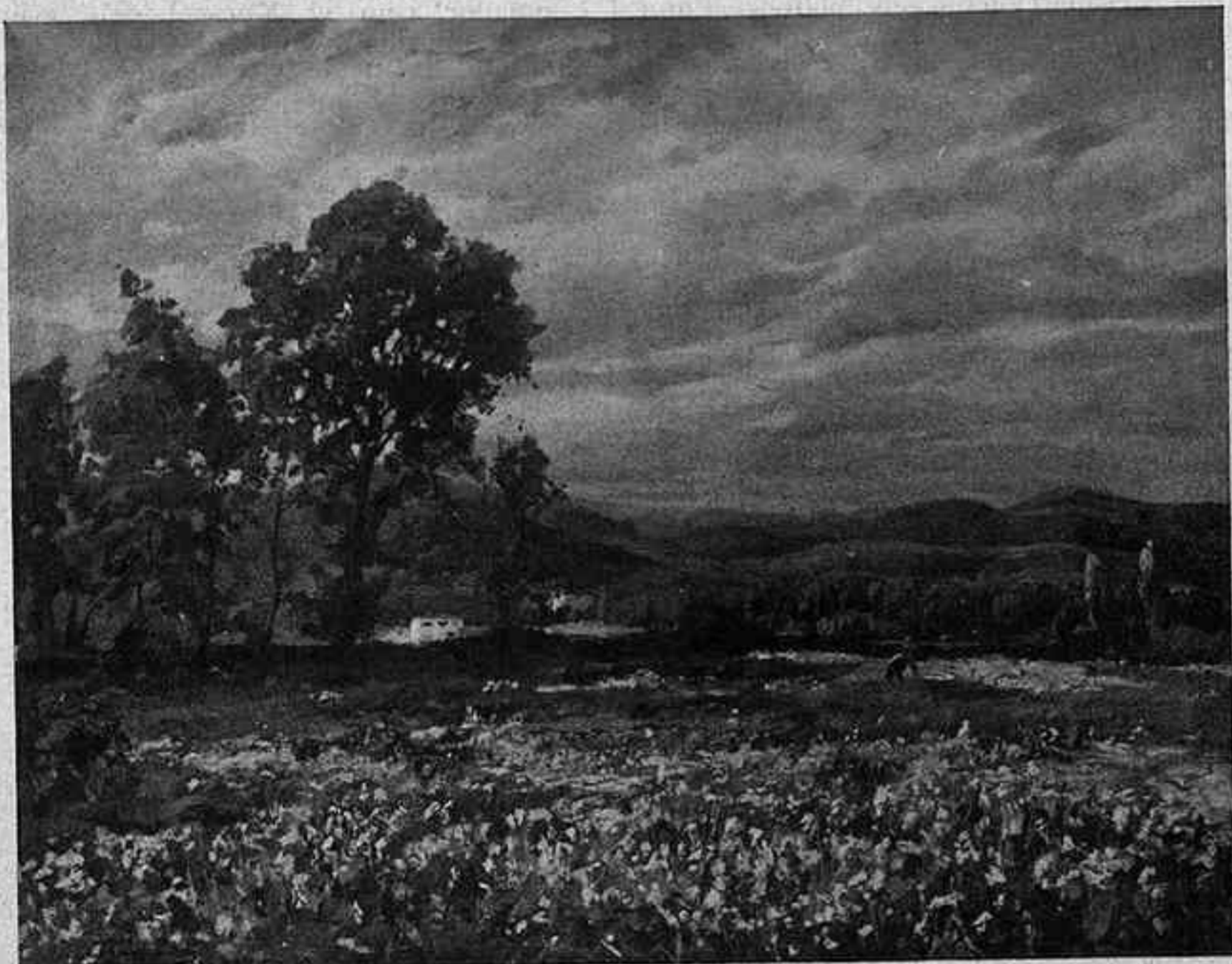
LES ARTS I ELS ARTISTES

Les Exposicions

Joaquim Mir

L'illustre expositor de la Sala Parés ha trobat aquest any matèria nova dedicant una gran quantitat de temps als temes de la costa catalana. Es com si Mir s'hagués renovat una mica. Amb el mar ha deslliurat

sonal és irreductible, i per tant tot el seu és una cosa que s'ha d'admetre tal com ve. Opinar concretament respecte a certes particularitats i voler desviar aquella opinió cap a un sentit que podria prendre's com a petulantment alliconador, és tan perillós que, repetim-ho, ho considerem inacceptable.

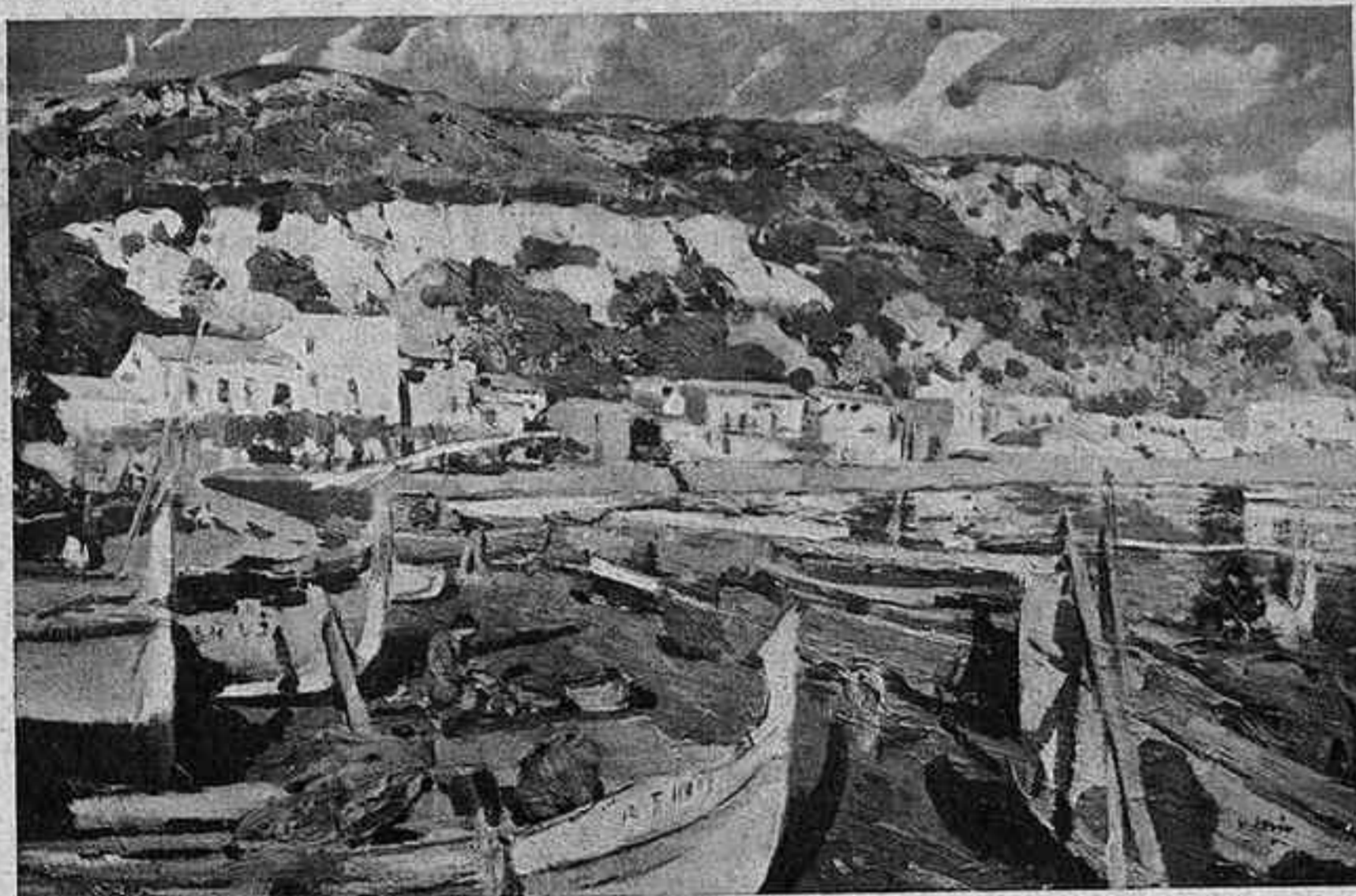
Ramon Barnadas — Fajol

fogosament el geni colorístic que segurament la muntanya ja contenia. Aquesta és una impressió a constatar davant la primera tela. Hi ha moments en què sembla retrobar-se aquell Mir mallorquí, glòria autèntica del Museu d'Art de Catalunya.

Per conclusió, s'arriba a dir que la pintura de Mir és bona o dolenta. En el cas actual és convenient de remarcar que és superior.

Jacint Olivé

Com a complement de l'exposició d'olis que uns mesos enrera celebrava, Jacint Olivé inaugura dissabte passat a la Sala Parés l'exhibició d'un conjunt de dibuixos acolorits, en la qual especialitat excel·leix extraordinàriament l'esmentat artista.

Joaquim Mir — Vida de costa

onomàsicament com el pintor victoriós de les més imponents dificultats, dificultats salvades amb la seva proverbial empenya a l'empinar d'una paleta cromàticament excepcional, entra en el terreny de la lírica tendra com a producte d'una reacció espiritual de la qual ni el mateix pintor s'adona.

Són vint-i-cinc paisatges corresponents a diversos sectors de Catalunya, que comprenen des de la personalitat exuberant del nord fins a la síntesi de la costa passant per l'escenari del suburbi barceloní. L'aplec de dibuixos està totalment controlat per l'honestat artística d'Olivé i els encerts de debò abunden en l'exposició.

Es per això, per aquest imponderable misteriós resultat de raons reactives, que aquesta pintura que el cèlebre vilanoví prodiga al costat de l'altra, la del temperament congènit, adquireix un valor de sentiment tan pronunciat que adhuc arriba a encalçar les virtuts de la producció que s'ha convingut d'anomenar característica de Mir. No diem obertament que la supera pel fet apuntat més amunt, o sigui que hi ha en ella una bona dosi de circumstancial, d'obscurament inductiu. Si fos altrament, és a dir que Mir d'això en fes un propòsit, i acceptant en aquest cas que reeixís com ara, no seria gens exagerat d'afirmar-ne la qualitat transcendental i el dret a penetrar en els més alts llocs d'honor de la pintura moderna.

Són remarcables les escenes del port i els transumptes de Ribes del Freser. Temes diametralment oposats, però tractats amb cura i gust i que mostren l'excel·lent personalitat artística de l'expositor.

Ramon Barnadas

La Sala Barcino aplega aquests dies una important col·lecció de pintures de Barnadas, de la qual sincerament hem de dir que és la més remarcable que li hàgim vist mai. Paisatge d'Olot en gran majoria i amb representació de la costa i de les Guilleries. Plats forts, doncs, dels quals Barnadas ha tret un partit magnífic, especialment en el que es refereix a la privilegiada ciutat del Vayreda.

Són diverses les obres que fan pensar així. Mir hi assolirà resultats d'aquells que, tot i la ridiculesa de la imatge, són francament simfònics.

Colorista mesurat, sumit en cos i ànima en l'elogi d'una naturalesa amable i gairebé excessivament pictòrica, l'artista en sap treure productes igualment amables i mesurats.

Al seu costat, les obres elaborades amb la química natural, sense contribució de l'esperit líric, queden amb tota l'opulència i riquesa de l'artista. No volem ni apuntar la idea d'una determinada preferència. Mir és una força que transcendeix en el nostre ambient amb una especial constitució i amb una irradiació egocèntrica que de tan per-

Colorista mesurat, sumit en cos i ànima en l'elogi d'una naturalesa amable i gairebé excessivament pictòrica, l'artista en sap treure productes igualment amables i mesurats.

Creiem que és el millor elogi que pot fer-se'n. Són a remarcar principalment les obres assenyalades amb els números 14, 15 i 17.

Artur Moreno

El caricaturista i humorista Moreno exposa a la Sala Gaspar un bon nombre d'obres d'il·lustració de revistes d'humor i composicions del mateix gènere que són prou bones per a qualificar el seu autor com un dels més destacats especialistes d'aquest ram, no massa important al nostre país si fem unes poques excepcions.

ENRIC F. GUAL

II SALO MIRADOR

Dos-cents anys de pintura catalana

MIRADOR prepara per a ésser inaugurat a primers del proper maig, el segon Saló. Encara ben viu el record del que es portà a cap sota la direcció del nostre company Joan Cortès, i que constituí el punt de partida de les manifestacions artístiques del nostre setmanari, va a realitzar-se el seu successor amb el mateix esperit de selecció que conduí a la magnífica presentació dels Cent anys de retrat femení.

MIRADOR, aquesta vegada, atorgant a l'arquitecte i arqueòleg Josep Gudiol la direcció del Saló, presentarà un recull autènticament antològic de dos-cents anys de pintura catalana. Segles XIV i XV. De Ferrer Bassa a Huguet i Vergós.

Els nostres museus han concedit a aquests segles tota la seva legítima importància. Els nostres erudits els han aprofundit totalment. Així que la intenció de MIRADOR en aplegar aquesta sèrie de pintors i de pintures no vol representar en cap moment una d'aquelles actituds reveladores que encara poden permetre's en el nostre país de tant en tant. Exactament, el que vol fer MIRADOR és agrupar en aquell caient antològic del qual parlàvem, un conjunt de peces que els museus, a causa de necessitats d'ordenació i de catàleg, no ha pogut fer mai. També hi ha una altra causa igualment important, pertanyent a un ordre de divulgació, i és donar a conèixer una multitud d'obres que, recloses en col·leccions particulars, no han pogut ésser admirades per la gran majoria dels amateus del nostre reialme d'art antic i que ens han estat gentilment cedides.

En números pròxims parlarem amb més extensió d'aquest Saló.

Galeria d'Art SYRA

PRESENTS D'ART I QUALITAT
BODES, FESTES ONOMÀTIQUES, BATEIGS, ETC

M. ROCAMORA
(pintura - aquarelles - dibuixos)

Inauguració dia 21
Diputació, 262 Telèfon 18710

BUSQUETS MOBLES

OBJECIES D'ART I DE FANTASIA
ALBERT JUNYENT (pintura)
JOSEP GRANYER (escultor)
LABARTIA (pintura)

Inauguració dia 21
Passeig de Gràcia, 36

SALA PARÉS

EXPOSICIÓ I VENDA D'ANTIGUITATS

EXPOSICIÓ DE
JOAQUIM MIR

SALA GASPAR

Consell de Cent, 323
(entre Rambla de Catalunya i Balma)
MARCS - GRAVATS - MIRALLS I MOTLLURES

ARTUR MORENO
(ninoaire)
Fins al 21

La Pinacoteca MARCS I GRAVATS

SANTASUSAGUA
(pintura)

Inauguració dia 21
Passeig de Gràcia, 34

SALA BARCINO
V. GARCIA SIMÓN
MARCS, GRAVATS, MOTLLURES

OLIVET LEGARES
(pintura)

Passeig de Gràcia, 19. Tel. 15677

A L'ESCOLA SUPERIOR D'ARQUITECTURA

Un curset de Jaume Marco

Si les coses han anat com ens foren anunciades—i no tenim cap motiu per creure el contrari—, des de la setmana passada haurà començat a l'Escola Superior d'Arquitectura de Barcelona un curset de deu lliçons dedicat a les arts decoratives i les

tot això, volgué continuar essent-ho i, en comptes de posar-se a remastegar idees alienes en seguir les noves tendències que es presentaven sense examen ni meditació, abandonant allò que havia fet la seva categoria i el seu nom i guarnint-se amb la nova disfressa; va voler veure quins eren els motius reals d'aquell canvi i quin era l'esperit que l'animava, sense dimitir de res del que havia estat fins llavors, sinó refermant-s'hi amb l'augment d'energia i de seguretat que de l'examen i la meditació havia tret.

Jaume Marco

Això no vol dir, però, que Marco no evolucionés, puix que, contràriament, aquella reflexió i aquella especulació portà a la tònica decorativa i constructiva de l'artista un canvi formidable, canvi que no té res a veure amb els capgirats que hem vist donar a d'altres i d'altres, banals ahir, banals avui. Marco no podia acontentar-se amb allò més vistós i més a flor de pell del que el nou temps portava. Si profund era el seu concepte dels estils clàssics, profund havia d'ésser el seu concepte de l'art decoratiu modern. Si en tractar-se dels mòduls antics, que li venien avalats per una tradició ininterrompuda i una filera d'autoritats inacabable, havia volgut cercar pel seu compte llur gènesi i llur desenrotllament, com podria no fer-ho en enfocar les concepcions modernes que neixien, creixien i proliferaven al davant seu mateix, moltes vegades sol·licitant una lògica i una argumentació que els mancava? Per això fou que l'evolució de Marco era ben diferent de la dels altres i per això no se'l podia encabir en les denominacions comunes. Ell va anar a cercar les seves motivacions en les estructures, en els materials, en la mecànica de les coses, en tot allò que, lògicament, havia de motivar un canvi de concepció en ésser utilitzat en unes funcions que abans li eren inèdites. D'aquí pervingué aquesta personalitat, aquest segell inconfusible que marca les creacions de l'artista i que en fa una cosa a part dins les nostres arts decoratives actuals.

seves tècniques, que ha estat encarregat al decorador Jaume Marco.

El nostre propòsit en redactar aquesta nota és menys el de descobrir als nostres lectors la figura d'un artista com Marco— a bastament coneguda perquè el nostre propòsit resultés, si més no, ocós—que el d'aplaudir la felicitat que ha volgut que fos portat a aquell ambient excessivament reclos, un si és no és misonista, bon tros decantant a l'ensopiment i força enamorat d'aquella activitat que s'anomena fer la viu-viu, la perdurabilitat de la qual representa anar passant anys i panys sense pena ni glòria, lluny d'encaparraments i problemes, que és l'Escola Superior d'Arquitectura, l'alliconament renovador, propulsor, tonificant i assenyat que li ha d'ésser el curset de Jaume Marco.

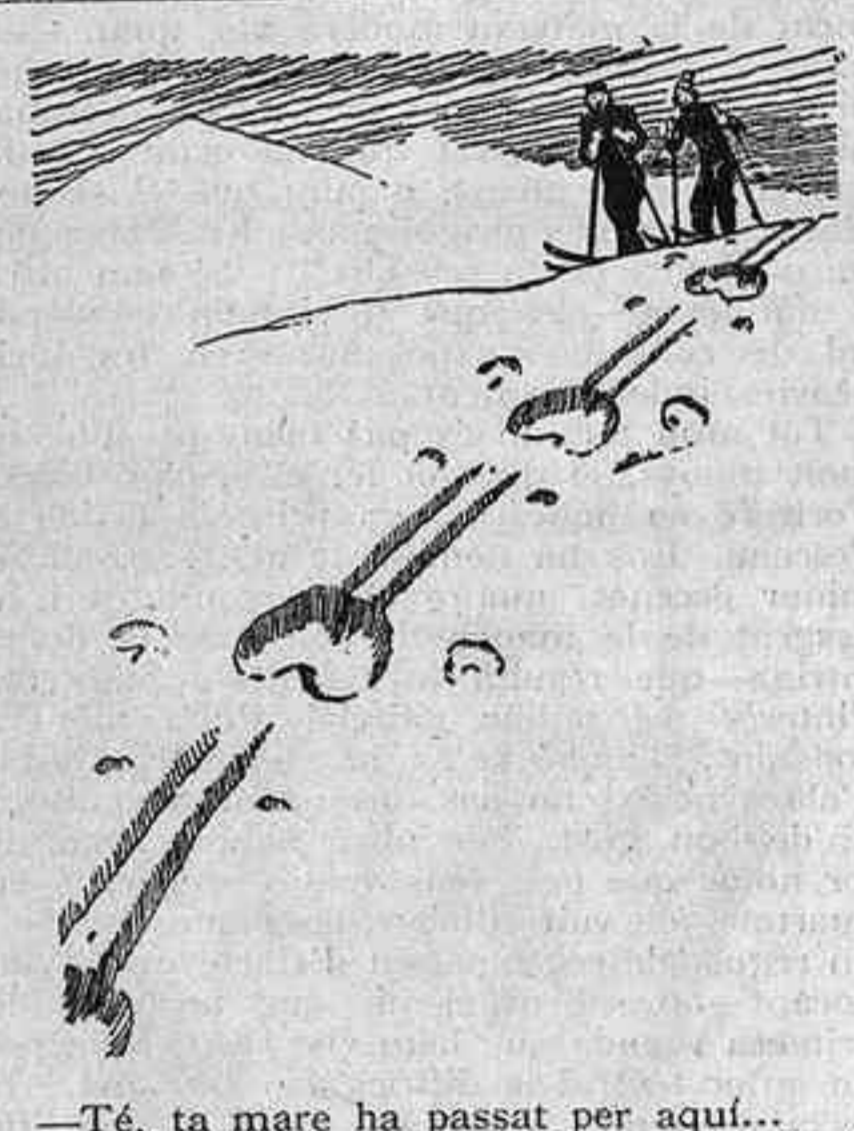
L'experiència viva i activa que aquest artista porta feta en tots els dominis de l'art de la construcció, de llurs necessitats i de llurs exigències tant considerades sota l'estricta punt de vista tècnic de resistències i utilitat, com quan es tracta ja del seu embelliment i de la seva estètica, intrínsecs o accessoris, en ésser transmesa als nostres futurs arquitectes, ha d'ésser, com lògicament hem d'esperar, de grans resultats per a les nostres arts immobiliàries.

La sinceritat i l'afany de veritat amb què Marco s'ha acarat amb els problemes de la decoració i de la construcció modernes, arbitrant solucions racionals, nascudes dels nous elements que han vingut a entrar en joc, utilitzant els invents mecànics, treient partit de les descobertes mecàniques, aquest treball en el concepte de l'edificació moderna i els seus accessoris, reformant idees i aclarint teories, posant, en poques paraules, les coses al seu lloc, li ha deixat oberta la porta per una contínua evolució sense perill de desmentir-se mai. No és pas un desarrelat exegeta de la moda, sinó un home que viu amb tota l'experiència del passat, però que s'adona bé del temps present.

Marco no és pas home al qual les novetats de darrera hora hagin hagut d'ensenyar gran cosa. Quan vingué la riada del decorativisme modern, els aspectes més banals i anecdòtics del qual de tan fàcil assimilació han estat per a tants i tants subdecoradors indotats i indocumentats que han pogut fer-se una mena de personalitat gregària de poc preu i de poc compromís saquejant les fórmules en voga que se'ls oferien fetes i pastades des de les revistes de gran circulació, feia ja molt de temps que Marco havia estudiat els estils clàssics i, després d'haver-los estudiats, d'haver-los aprofundit, d'haver-los examinat en la seva formació, en la seva evolució i en el seu desenvolupament, els interpretava d'una guisa ben moderna i ben personal. Marco era llavors eminent entre els nostres decoradors.

Felicitem cordialment l'Escola Superior d'Arquitectura per l'encàrrec que ha fet al nostre decorador. Poques persones poden parlar de la matèria amb l'autoritat i la solvència que ell ho ha de fer.

JOAN CORTES

—Té, ta mare ha passat per aquí... (Ric et Rac, París)

Telèf. de MIRADOR: 22592

FITO
CAMISER ESPECIALISTA
EXIT EN LA MIDA
JAUME I, 14
Telèfon 44655

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA
ANTONI MARTI
Màxima rapidesa □ Màxima qualitat
AVINYÓ, 19, pral. : Telèfon 17047 : BARCELONA

Societat Espanyola de Carbur Metàlics
Correu: Apartat 190 BARCELONA
Telèf. "Carburas" Mallorca, 232 Telèfon 75013

CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) :: OXIGEN 99 % DE PURESIA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova :: ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova :: FERRO MANGANES i FERRO SILICI :: SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces de seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIO INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BU FADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS ESTUDIS CONSULTES I ASSAIGS GRATIS

Ernest Santasusagna

Ernest Santasusagna, si per cas és genial, ho és, diríem, *per dintre*. No es manifesta per actituds, gestos, tics, manies ni arruixaments d'ultrasensible o d'inspirat. És un home més aviat xerraire, i per coses intranscendents, amb un tarannà més aviat decantat a la facècia i a mancar al respecte als saberuts doctrinícoles que no a venerar-los i fer-ne massa cas; com molts d'altres artistes—i no pas els pitjor, certament—, es plau més a pintar i dibuixar que no a teoritzar i barallar-se sobre tot de coses que ja fa temps que són ben establitzades en el seu esperit; té una ardenta devoció pel seu ofici, té un profund sentit per endevinar

de l'esplèndida facilitat que hi trobaven per a doctorar-se de genials i d'exquísits. Avui, aquelles àuries senderes de la novetat s'han anat desoblant, les coronades de l'olor s'han convertit en uns lamentables forcs d'allís, els que encara hi pasturen van remastegant incongruències pels quatre amics i familiars amb els quals s'han quedat. No per això, però, és més fàcil avui que abans el camí de la bona pintura ni són tampoc massa nombrosos els qui el segueixen; n'hi ha molts—com n'hi hagué sempre—que s'han engiponat un compromís amb el qual, amb més o menys fortuna, queden bé amb la pròpia consciència, present de l'escola només allò que té de més extern, sense cap sentit d'allò que n'és la substància vertadera.

Santasusagna, de la lliçó del museu n'ha tret tot el que n'havia de treure. Val a dir, però, que la seva manera de veure el món i de sentir l'art al qual era cridat, informà ja primitivament la seva pintura en aquest sentit que, després, la confrontació amb els mestres no féu sinó corroborar. En les teles d'aquest artista hi ha la síntesi de tot el que hi ha dit, de tot el que n'ha après, de tot el que n'ha copiat. Santasusagna practica la pintura de gènere, la composició de grans plafons decoratius, natures mortes, flors i, especialment, retrats.

Si en tots aquests sentits en els quals s'exerceix l'activitat de l'artista hi hem de trobar les més nobles reminiscències, no a través d'un calc servil de fórmules i de troballes, sinó per una seriosa compenetració i una intensa elaboració personal, per la qual han estat resolts tots els problemes que al pintor eren posats, en els seus retrats hi ha les virtuts dels bons retratistes anglesos, la qualitat dels espanyols. A la semblança—encara que pugui semblar estrany, en els seus retrats hi ha les virtuts dels bons retratistes anglesos, la qualitat dels espanyols. A la semblança—encara que pugui semblar estrany, en els seus retrats hi ha les virtuts dels bons retratistes anglesos, la qualitat dels espanyols.

Ernest Santasusagna — Retrat

allò que és bo de bo de bo, potser més per intuïció que per examen, i, quan s'entusiasma per alguna cosa, s'hi deixa anar completament, sense cap reserva i disposat a engagar a passeig qualsevol situació, per còmoda que sigui, si li representa qualsevol inconvenient per allò que el sollicita.

Santasusagna és un pintor de formació escolàstica, és un pintor al qual no repugna la realitat i que, per tant, no vol pas fugir-ne ni esquivar-la a través de cap evasió filosòfica d'aquestes que han posat en curs els ineptes, els taüls i els encaparrats. Ell està prou content de poder seguir, amb més pressa o més lentitud, el camí que li han assenyalat els mestres de tots els temps, acceptant-ne totes les dificultats, passant per tots els trencacolls, sotmetent-se a totes les disciplines, corrial aspre i laboratori que va emprendre ja de bon començament de la seva carrera mentre que les daurades vies de la novíssima novetat anaven plenes de la turbamulta dels infeliços que s'hi repartien estantisses coronades de llorer, enamorats

tempes que correm, això de la semblança, en un retrat, és cosa digna d'assenyalar, a la semblança, diem, exacta i viva, animada per l'expressió, per la comprensió de la psicologia del model, s'ajunten una delicadesa de toc, una lleugeresa de pinzellada, una finor i una elegància que poc tenen a veure amb els deliquis per a ús de pseudo-refinats.

I per damunt de tot això, una intrínseca i autèntica condició pictòrica. Si són bons retrats, els retrats de Santasusagna són, també, pintura de la bona.

Ernest Santasusagna inaugurarà el disabte d'aquesta setmana una exposició d'obres seves a La Pinacoteca. No hem pogut veure tot el que hi haurà; les mostres que n'hem vist i tot el que anteriorment ha anat marcant la carrera de l'artista—no el coneixem pas d'avui—ens fan assegurar als nostres lectors que valdrà la pena d'anar-la a veure.

ADAM COSCOLL

LES LLETRES

Els llibres

PEER GYNT, per H. Ibsen. Adaptació de Ventura Gassol i J. Puig i Ferrer. Col·lecció Popular Barcino, 126.

Potser haurà sobtat a algú que es publicà en català una obra d'Ibsen, autor que tant es llegí i es traduí a Catalunya a

Henrik Ibsen

principis del segle, i del qual les obres foren estudiades i àdhuc representades amb un entusiasme delirant. Però així com en aquest entusiasme hi havia, certament, exageració, tampoc no era escaient l'oblit que el seguí i que pot dir-se que ha arribat fins ara que Ventura Gassol i Puig i Ferrer s'han decidit a fer una adaptació del Peer Gynt. Els adaptadors confessen, en la nota preliminar, que s'han lliurat a aquesta tasca principalment per tal que hi hagués possibilitat de dur Peer Gynt a l'escena catalana, cosa que presentaria grans dificultats en una versió íntegra de l'obra del dramaturg noruec. Ens sembla una mica difícil arribar a veure aquesta representació donats una sèrie de factors intrínsecs del nostre teatre.

El text de l'adaptació, ja que no podem començar-lo d'altra manera essent feta a través d'una traducció francesa, és model·lic de català, tant en les parts de prosa, feta amb un coneixement perfecte del diàleg dramàtic, i amb una qualitat insuperable en aquest gènere d'obres, com en les parts de vers, d'una grandesa i de vegades d'un to popular en els quals el traductor ha sabut fer que els conceptes i el caire de l'original fossin expressats amb singular escaïença en versos catalans perfectes.

HISTÒRIA, per Enric Bagué i Jaume Vicens (Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana)

Una bella presentació, acurada, neta d'errades, amb bells tipus d'impremta i amb dibuixos de Josep Obiols, fan del llibre *Història d'Enric Bagué i Jaume Vicens*, suara publicat per la Protectora, una de les més reeixides publicacions destinades a la formació dels infants que s'han publicat en la nostra llengua.

Enric Bagué i Jaume Vicens, prou coneuts per llurs estudis històrics, han escrit una quarantena de narracions sobre fets històrics concrets i colpidors, el conjunt dels quals pot donar als infants no tan solament una bona preparació per l'estudi complet de la Història universal, sinó que també els pot interessar en fets que estudiats d'altra manera els serien feixucs i monòtons.

Els autors d'aquest llibre han seguit el procediment de narrar un fet històric partint, moltes vegades, d'un fet concretíssim, de vegades de l'explicació dels dibuixos del mateix llibre. Han fet concessió, no res menys, a allò que abelleix més els infants, com són viatges a terres misterioses i llunyanes, històries de pirates, històries més o menys fantàstiques (com la de Dona Elionor, reina de Xipre). Ultra tot això no han oblidat un aspecte importantíssim, que és la narració d'algunes de les glòries de Catalunya que poden elevar l'esperit patriòtic i nacional dels nostres infants.

Els dibuixos de Josep Obiols, no cal dir-ho, són apropiats i aptes per a desvetllar en els infants el bon gust i l'elegància. Remarquem, sobretot, els mapes, els quals fets com els antics, amb dibuixos de monuments, exercits, donen una feliç idea de l'època que volen reproduir i, al nostre entendre, inenborrable de la memòria dels infants.

M. R.

LA RENAISSANCE A VALENCIA

Literatura fallera

L'any 1538 — fa gairebé quatre segles — ja es registra el fet d'haver-se plantat una falla, primera vegada que s'anomena així, la vigília de Sant Josep.

De l'any 1544 és la següent nota: «Fal·les a la plaça de la Seu. Bótes plenes de llenya aguantades per bigues posades dretes.»

Es coneix també la notícia que l'any 1580 es plantaren quatre falles. I existeix un gravat de falles de l'any 1599, amb la llegenda que València inicia aquest costum.

El pas dels anys modificà la festa i de simples bótes de llenya es féu un entaulat i a sobre es posaren uns ninots — pantalons i bates de dona — embotits de palla; a poc a poc aquests ninots, sense deixar d'esser-ho, s'anaren polint, els feren cares de cartó o cera i fins vestits a mida.

Al redós de les falles neix una mena de literatura popular i satírica que és una destroça. Enganxats als entaulats de la falla i a les parets dels cantons de la plaça on aquesta està plantada, posen al principi uns papers on hi ha els versos allusius al significat del que representa la falla; allí la musa popular es desfoga en corrandes, cançons, quintilles, dècimes, epigrames a vessar de malícia sorruda i xiroia que eren com una fíbula a les escenes o successos del veïnat, de la política i de l'administració local o del país.

Però en 1855 un escriptor popular, Josep Bernat i Baldoví, crea el *llibret* de la falla, on va l'explicació i relació de tot el que conté aquesta.

Els llibrets, que són anònims, són un veritable monument de l'enginy popular valencià, i escriptors tan famosos com Pasqual Pérez, Eduard Escalante i Constantí Llobart n'escriuren. En l'actualitat, un bon nombre de poetes valencians, en arribar Sant Josep, fan baixar del cel una estona la seva musa i li fan ficar el nas en els embolics del veïnat per saturar-se una mica de saba popular.

En el primer llibret, escrit per Bernat i Baldoví en 1885 per a la falla de l'Almudí, trobem aquestes ratlles:

En la mig d'esta placeta,
al costat de l'Almudí,
ha cremat el poble hut
el conill de Vicenteta;
en este món de Caijás
sempre ho paga qui no deu...
«no sé si m'antenderás...»
però al vendre, filla, el teu,
pensa un poquet lo que fas.

I espigolant per un llibret, copiém aquests versos:

En un cafeti uns falleros
discutixen sobre Déu,
i per eixir-ne de dubtes
li pregunta a l'amo u d'ells:
—Què és Déu?
Mes quan tots aguarden
una explicació de pes,
calcula l'amo i contesta:
—Què és deu? Catorze quinzets!

La contemplació d'una falla que és un disbarat, li fa escriure al poeta:

Un del carrer: —Quin desastre!
Un guasó: —Quina «hermosura»!
Un veí: —Quanta frescura!
Un abonat: —Quin empaste!
Un artista: —Quin bunyol!
Un porter: —Xe, s'han lluit!
Un atre: —Tot pal perol...!
Una portera: —Encà vol ser fallero el meu marit!

Hi ha a València qui té bones col·leccions de llibrets de falla, però de molts s'ha perdut el rastre. Un dels més antics que he pogut trobar és el que tracta de l'«Explicació de la falla del carrer de la Correcheria, An 1873. València, Imprenta de Ayolá. Salines, 10, i diu així: «Ya aplegá el añ 73: es añ designat per un profeta; el añ que habia de apa-reiser per els Pirineos un home que tot hu sabia per arreglar posant cada cosa en el seu lloc; el añ en una paraula que España i darrere de ésta el mon sanser, seria convertit en un Paraís Terrenal. Pero el home ya está ahí, la profesia s'ha cumplit en un principi. ¿Vindrà lo demés? Hen ductem.» Després nomena les condicions dels personatges i no agradant-li al jurat, determinen, per unanimitat, cremar-lo, «lo cual se posa en coneixement del públic per si vol presen-siar el acte».

I a tal declaració segueix una quarteta i un consell a les joves:

...el chagant, veus no més,
Sapies que tot, és no res:
Cartó, justa y percalina,
Aixina i no més aixina
Se fien de la apariensia
Y aquell que no té consensia
Vos pela com la gallina.

El primer ban de l'alcaldia referent al costum d'encendre fogueres en la vespra de Sant Josep és de 1851, i la novetat de premiar el millor llibret, l'establí en 1887 el famós setmanari *La Traca* que fundà i dirigí Lluç Soler. Guanyà aquell any el premi el llibret de la falla del carrer de l'Ambaixador Vich, que representava Jaume l'Esquilador, crítica de l'estàtua d'En Jaume el Conqueridor que hi ha al Parterre, obra de l'escultor català Agapit Vallmitjana; és l'autor del llibret el periodista valencià Josep M. Fambuena.

L'any 1904 *Lo Rat Penat* començà a premiar llibrets — concurs que encara perdura —, i n'han estat dels poetes Cidon, Epila i Puig Torralba. Però els llibrets de falla, això tan senzill i tan innocent, tenen ja una mica d'història; fins un d'ells fou excomunicat per l'arquebisbe de València.

M'explicaré: Blai Beller fou un escrip-

tor popular de Xàtiva, una segona edició de Bernat i Baldoví, però amb idees més avançades o més escandaloses a manifestar-les; tenia una llibreria i una impremta, escrivié di-

«La Crua del Matrimoni»

verses obres, fundà diversos periòdics polítics i festius i és autor del famós llibret de falla del qual ara parlare.

L'any 1866 es plantà una falla en la placeta de la Trinitat de Xàtiva. El llibret deia: *La Crua del Matrimoni*, representat en la falla de la plaça de la Trinitat en l'any 1866. Cuento fantàstic, programa i descripció de les escenes que representa dita falla [vinyeta]. Este cuento té la propietat d'ador-mir als chics y quisá també als grans.

Pero aquell que llixca en gana d'este cuento alguns versets, tindrà, com en la tersiana, impresions de calo-frets. Així mateix pots, lector, en este cuento bilingüe, encontrar a lo millor defectes de «lapsus lingüen».

Xàtiva: Imprenta y Libreria de Blay Bellver. — 1866.

Al darrera de la portada hi ha una nota prohibint la reimpressió i una quinteta on apareix el nom de l'autor:

Per la carn y el abaecho
que mesclat hia en el paper,
respon de fet y per fer
qui firma... com un barbecho,
el impresor, Blay Bellver.

Aquest llibret tenia 56+7 pàgines en quart, escrit en prosa i vers, castellà i valencià; amb els següents títols: «Advertensies interesants. — Preamble. — Cuento. — Descripción de nostre viache al infern. — Programa (descripció de la falla). — Sementerí dels goletes. — La Crua del Matrimoni, exercisio que deu practicar tot home ans de probar el immens pas d'esta cruu, escrits pera visitar la falla de la plasa de la Trinitat en l'any 1866.»

I perquè el lector tingui una idea de la classe de literatura que portava aquell llibret, en donem una de les poques mostres publicables:

Y un retor frescot y entés,
Qu'en intensió la més bona
Ensenyaba á alguna dona
El matrimoni lo qu'é.

Aquesta mena de literatura va escamar molta gent, i el dia 13 de març del dit any es va rebre en el Palau un exemplar del llibret, i el bisbe, Mariano Barrio Fernández, el donà a llegir al «Sínodo de respetables personas»; el només va llegir la part castellana, puix no coneixia bé «el lemosin valencian».

L'arquebisbe trobà en dit llibret «chistes y equívocos mal sonantes... zahiere, ridiculiza y alienta a la impureza, a la lascivia, sembrando la desconfiansa para con la mujer y queriendo alejar del matrimonio...».

El «Sínodo» trobà en *La Crua del Matrimoni* «palabras y escenas las más repugnantes que no pueden menos de ofender los oídos», i acabaren censurant-lo per «herético, impio, escandaloso, obsceno, inmoral, injurioso al matrimonio, al estado eclesiástico, al celibato y a las personas piadosas y timoratas».

Féu seva la censura l'arquebisbe i en data 15 de març publicà en un suplement al *Boletín Oficial Eclesiástico* la condemnació, que fou reproduïda per algun diari de la capital el dia 17.

I com que es manà que el que tingué algun exemplar el llurés al rector o confessor per a trametre'l a l'arquebisbe — per a ésser cremat —, avui dia són escassos els exemplars que queden d'aquest famós llibret. És clar que nosaltres, en comptes dels versos de *La Crua del Matrimoni*, preferim el de qualsevol llibret carregat de bona intenció, d'humor i de valenciania, com aquests:

En Bunyol naxqué ton pare,
ta mare en Rafelbunyol:
d'orige tan bunyolero
sempre vas feta un ninot.

ENRIC SOLER GODES

La col·lecció completa de **MIRADOR** pot consultar-se a l'Arxiu Històric de la Ciutat (Casa de l'Ardiaca)

BALL DE DISFRESSES

—Que es diverteix gaire el senyor professor?
—Tothom em coneix!
(Ric et Rac, París)

—Sí, senyors jurats, ha mort son pare i sa mare; però jo us demano pietat per al meu defenstat. Penseu que es tracta d'un pobre orfe...
(Gringoire, París)

L'EDAT FELIÇ

—Estàs content de passejar-te amb el vestit nou?
—I tal! No passa ningú!
(Gringoire, París)

CARNAVAL

—Que no t'agrada aquest vestit?
—Gens. Només penso que per poder veure't així, vaig haver-me de casar amb tu.
(Marc Aurelio, Roma)

UNA GEOGRAFIA DE CATALUNYA...
UNA GEOGRAFIA NOVA...
UNA GEOGRAFIA PROFUSAMENT IL·LUSTRADA...
UN PLA DE TREBALL ELABORAT DETINGUDAMENT...
UNS COL·LABORADORS ESPECIALITZATS...

aquestes són les principals característiques de la nova

Geografia de Catalunya

Preu especial del fascicle establert per un curt termini, Ptes. 2'50

Demaneu detalls i condicions de subscripció a la vostra Llibreria

LA MUSICA I LA RADIO

AL LICEU

Els festivals Strawinsky

Poques vegades ha estat tan justificat l'interès per una manifestació musical com ho era la setmana passada amb motiu dels dos concerts Strawinsky. En primer lloc, perquè es tractava d'un autor genial, sens dubte un dels més importants de totes les èpoques; després, perquè de les seves obres anàvem a sentir-ne una interpretació per dir-ho així autèntica, sota la seva direcció personal i amb la col·laboració, per a les obres on intervé piano solista, del seu pianista oficial: el seu fill Sulima. Hi havia encara un altre motiu: els programes contenien, al costat d'obres ja conegudes i unànimement apreciades, algunes de les més importants de les seves produccions encara desconegudes per a nosaltres. En principi, es pot dir que hi figuraven, doncs, les obres més representatives de les diferents etapes d'una llarga, contínua i complexa evolució cada vegada en recerca de noves formes que li permetin un més ampli desenvolupament de la seva personalitat. L'última que una de les més importants d'aquestes obres, *La Consagració de la Primavera*, hagi hagut d'ésser retirada del programa a darrera hora, per raó de no haver arribat a temps alguns instruments especials!

En tot cas, el que restava era encara prou abundant i prou valuós. Com a obres conegudes hi havia la *Suite de l'Ocell de Foc*, la *Simfonia dels Psalms* i el *Concerto i el Capriccio per a piano i orquestra*. La primera d'aquestes obres és completament familiar al nostre públic; per altra banda, la brillantor de la seva orquestració i el caient eslaú de les seves melodies i de les seves combinacions rítmiques encara tan a prop de Rimski-Korsakow, la hi haurien també fet simpàtica d'antuvi. En canvi la *Simfonia dels Psalms*, obra més personal i de molta més envergadura, fins aquí ens havia fet l'efecte que encara no havia conquerit el públic. En el primer festival de la setmana passada potser no va aconseguir tampoc tot l'èxit que mereixia, però en el segon, en el programa del qual també figurava, va obtenir una acollida cordialíssima. Aquesta diferència de tracte fou deguda en part a la interpretació, molt superior la del segon dia a la del primer, però també sens dubte a una major adaptació del públic al caràcter grandios i sever de l'obra. Quant a les obres de piano i orquestra, ambdues d'una forma més aviat simple, que contrasta amb les esplendores orquestrals del Strawinsky de la primera època, van ésser en general ben apreciades, i en llur èxit va tenir una bona part el pianista Sulima Strawinsky, que posseeix un mecanisme meravellós i una sonoritat més aviat eixuta que encaixa perfectament amb l'austeritat d'aquestes obres rigorosament contrapuntístiques.

De les estrenes, la més important era el peticí de la Biblioteca del Congrés de ballet *Apolló Musageta*. Fou escrit en 1927, Washington, i Strawinsky va voler il·lustrar amb ell algunes escenes tretes de la mitologia grega, del mite d'Apolló inspirador de les muses. La coreografia havia d'ésser molt simple, d'acord amb l'esperit clàssic, i la música també. «Quan, en la meua admiració per la bellesa lineal de la dansa clàssica—escrivi ell mateix—, vaig pensar en un ballet d'aquest gènere, em proposava sobretot de fer el que s'anomena «ballet blanc», en el qual es revelava als meus ulls l'essència d'aquest art en tota la seva puresa. Vaig trobar-hi una meravellosa frescor produïda per l'absència de tot ornament polícor i de tot enfarfec. Aquestes qualitats em van incitar a compondre una música que presentés un caràcter semblant. Per a aquest fi, l'escriptura diatònica em va semblar la més indicada, i la sobrietat d'aquest estil va determinar el meu punt de vista sobre el conjunt instrumental a utilitzar.» Així explica la reducció de l'orquestra a sis grups d'instruments de corda, amb supressió dels de vent per massa tumultuosos; el curós equilibri establert entre aquests instruments de corda per donar una sonoritat que no sigui en cap moment confusa, i la subjecció al principi melòdic, els models del qual va anar a cercar en els autors italians del segle XVIII.

Aquesta mateixa idea de predomini de la melodia presideix el ballet *El bes de la fada*, compost vers la mateixa època que l'anterior, per a Ida Rubinstein. L'argument del ballet és tret d'un conte d'Andersen, i les melodies, que es presenten sota un ropatge orquestral més ric que l'anterior, però tanmateix molt distant de l'esplendor d'altres vegades, són tretes principalment de Txaï-

kovsky, a la memòria del qual està dedicat. Sens dubte és degut a aquest contrast amb les altres obres conegudes d'ell, que *El bes de la fada* produí en el públic barceloní una certa sorpresa.

En resum, els programes d'aquests festivals ens oferien produccions de tres de les principals etapes de la producció strawinskiana. L'època diguem-ne brillant, encara

Igor Strawinsky, per Théodore Strawinsky

intensament colorida per la influència dels seus mestres russos, era representada per *l'Ocell de Foc* (1910); l'època de predomini del contrapunt, amb menyspreu dels efectes de gran orquestra que segueix a les *Noctes* (1923), ho era pel *Concerto de piano* (1925), *l'Apolló*, *El bes de la fada* (1918), i el *Capriccio* (1910); per fi la plenitud de la seva inspiració personal, amb complet domini de tots els recursos instrumentals i vocals, tenia com a exponent la *Simfonia dels Psalms* (1930).

Quant a la interpretació, s'ha de reconèixer que no sempre va estar a la mateixa altura, sobretot pel que fa a la *Simfonia dels Psalms*. Sortosament, la millor fou la del darrer dia, gairebé perfecta, de manera que el record que en guardarem no podrà ésser millor. D'altra banda, la mena de fredor del primer dia sembla com si es pogués explicar per raons psicològiques. La platea i les llotges eren tan poc conregudes! Sens dubte els habituals van voler deixar ben fixat amb aquesta actitud que el que els interessa no és la música, sinó determinats accessoris.

Per fi, no volem deixar de consignar uns encoratjadors símptomes de millora en la redacció dels programes. Si bé encara són bilingües, i a dues columnes, com aquelles «doctrines» del papa Pius X que passàvem a col·legi, la gramàtica i el sentit comú semblen ésser-hi bastant més respectats que abans. Esperem que aquesta bona impressió s'anirà confirmant, i que el bilingüisme, si no desapareix, podrà almenys ufa forma més dissimulada.

J. P. M.

NOTES

La propaganda per ràdio

«Quines indiscrecions, quins vandalismes, arribarà a cometre la publicitat per ràdio? La darrera audàcia és d'envergadura: no menys que la utilització de la *Marxa turca* per a cantar les qualitats d'un cacau; és espantós. No s'ha de desesperar de sentir uns versets celebrant un perfum suau amb les notes de la *Marxa a l'estrella*, o la robustesa d'un motor vantada amb la *Cavalcada de les Walkiries*. S'ha fet campanya contra els plafons publicitaris en el camp visual dels monuments històrics o dels bells indrets. Però la publicitat per ràdio ens ofereix uns monstruositats igualment grosses.»

Traduïm això d'una publicació estrangera. Però tothom convindrà que el que s'hi diu és perfectament aplicable a aquestes latituds.

El que costa una orquestra simfònica

Segons el *Daily Telegraph*, Arturo Toscanini deixarà, el 26 d'abril vinent, de dirigir l'Orquestra Filharmònica de Nova York.

La situació financera de l'Orquestra Filharmònica de Nova York no és brillant ni molt menys. Des de fa uns quants anys, cada concert deixa un dèficit encara que la sala sigui plena. Fa dos anys, una subscripció en favor de l'Orquestra produí uns quatre milions de pessetes, però aquesta quantitat ja està exhaurida, car la pèrdua anual és superior a dos milions.

L'Orquestra consta de cent deu executants, la paga mitjana dels quals és de 700 pessetes mensuals (varia entre 500 i 1.500). Toscanini cobrava 15.000 pessetes per concert i els altres directors, de 4.000 a 8.000. El lloguer del Carnegie Hall sortia a 600.000 pessetes anuals. Malgrat un ingrés d'uns quatre milions anuals, l'Orquestra Filharmònica salda amb dèficit.

El preu dels xistos

Eddie Cantor, als Estats Units, no sols és popular com actor de cinema, sinó també com un excellent còmic de ràdio.

Però vet aquí que un tal David Freedman li ha posat un procés i li demana la bonica suma de 250.000 dòlars (feu números).

Sembla que totes les facècies, bromes i xistos d'Eddie Cantor, que tant d'apreci troben entre els auditors americans, són obra de Freedman.

Eddie Cantor no ho nega, però assegura que sempre ha pagat les factures que Freedman li ha presentat per la seva feina.

Per mostra, heus ací un xisto que Cantor conta pel micròfon:

—No m'agrada el bacallà, i estic molt content que no m'agradi, perquè si no n'hauria menjat, i com em fa fàstic, m'hauria estat molt desagradable.

Quant creieu que pot cobrar Freedman per una frase així?

A L'ESCOLA DE CIÈNCIES POLITIQUES

—Em conjugareu cinquanta vegades els verbs «deixar entendre», «formular reserves» i «precisar l'actitud».

(Marianne, París)

UN CINQUANTENARI

Franz Liszt

Aquest any s'escau el cinquantè aniversari de la mort de Ferenc (Franz) Liszt. La commemoració d'aquesta data començà fa pocs dies a París, on es recorda que en la primavera de 1866, Liszt prengué part en un concert cèlebre. Liszt, vell ja, hi conegué, només tres mesos abans de morir, la seva última apoteosi francesa. Ara, en canvi, és l'apoteosi europea el que es prepara en memòria del gran músic. Res més justificat que aquest homenatge pòstum a qui

pocs concerts i relacionant-se amb literats i artistes; n'hi hagué dos d'aquests que exerciren una gran influència sobre la seva vida artística: Berlioz i Chopin. Fou a casa d'aquest darrer que conegué la bellíssima comtessa Maria d'Agoult, casada amb un oficial, mare de tres fills.

Maria d'Agoult s'enamorà tan ardentment de l'artista, que abandonà marit i fills per anar amb ell a Suïssa. D'aquest amor nasqueren tres fills, Blandina, que es casà amb l'estadista francès Emile Ollivier; Cósima, que es casà de primer amb von Bülow i després amb Wagner, i un noi, Daniel.

Durant aquest llarg idillí, Liszt escriví moltes obres, entre elles *El anys de romiatge*. Mentrestant, però, com que a París havia sortit un pianista que es feia remarcar força, Segimon Thalberg, Liszt tornà precipitadament a París, i amb una sèrie de concerts triomfals reeixí a reconquistar la primícia.

En 1837, acompanyant de Mme. d'Agoult, anà a Itàlia, i a la Scala de Milà aconseguí d'imposar Beethoven a un públic més aviat advers a la música instrumental i al qual Beethoven era desconegut.

En saber que unes grans inundacions havien daniat algunes regions del seu país natal, anà a Hongria i amb alguns concerts arrellegà sumes enormes que destinà a socórrer els perjudicats. Fou aleshores que entrà en contacte amb la música zingara.

Després d'una sèrie de *tournees* triomfals per tot Europa, residí a Weimar, de director del teatre i de la capella de música, i hi desenrotllà una tasca fecundíssima.

Gran part de la seva activitat es dedicà a fer conèixer al món l'obra del seu gendre, Wagner, i la música simfònica de Beethoven, Berlioz, Schumann i molts d'altres.

En 1847, Liszt conegué a Kiev la princesa Carolina de Sayn Wittgenstein. Els dos amants visqueren llarg temps a Weimar esperant que fos anul·lat el primer matrimoni de la princesa. Fins al 1861 no semblà que llur desig es pogués realitzar, i quan ja havien fixat la data i el lloc del casament, que s'havia de celebrar a Roma, un veto del pontífex tirà per terra llurs esperances.

Liszt reprengué aleshores la seva vida moguda entre Roma, Weimar i Budapest. I com que les vicissituds sentimentals han influït molt sobre l'obra musical del compositor, després de la desillusió dels seus amors amb la princesa alemanya, es dedicà especialment a la música religiosa i en 1865 vestí l'hàbit talar.

En 1872 tingué l'alegria que es construís el teatre de Bayreuth, dedicat a la música d'aquell Wagner pel qual tant havia lluitat.

En 1883 Wagner, el seu amic i músic predilecte, moria deixant un sol dolorós en l'ànim del ja vell artista.

En 1886 Liszt emprenia un viatge triomfal a través d'Europa i l'1 d'agost del mateix any s'extingia sense patir. Fou sepultat a Bayreuth, segons la seva darrera voluntat. Liszt, que havia guanyat milions, morí pobre.

Si la personalitat de Liszt com a pianista és considerada insuperable, com a compositor, en canvi, encara se'l discuteix. De totes maneres, cal tenir en compte, perquè la crítica pugui expressar un judici definitiu, la variada i multiforme producció del gran hongarès.

Tenia la rara habilitat de crear com intèrpret, ja que allò que els compositors expressen amb el paper ratllat i la ploma, ell sabia realitzar-ho amb el piano. Creava com a compositor, manifestant una riquesa inventiva que pocs altres músics han igualat.

La influència de la creació i de les idees de Liszt ha estat immensa durant cinquanta anys i no és exagerat de dir que, tot i ésser menys palesa que la de Wagner, és no obstant de les més grans exercides per un compositor després de Beethoven.

A. N.

si es usted obeso o con tendencia a engordar

debe disolver y eliminar las grasas superfluas que molestan y envejecen y son, además, una grave amenaza para su salud ya que aminoran las defensas naturales del organismo. Debe V. combatir esta anomalía tomando el Urodonal, oxidante inocuo de máxima eficacia, que al disolver las acumulaciones de tejido adiposo le devolverá su agilidad y esbeltez, evitando peligrosas complicaciones.

URODONAL

elimina las grasas superfluas porque disuelve el ácido úrico

EL DOLOR ENVILLEIX

Quan sofrim un dolor qualsevol, de cap, de queixal, neuràlgies, etc., tot el nostre organisme es ressent de les conseqüències. Disminueix l'energia, desapareix l'optimisme i la nostra cara adquireix una expressió de fatiga i decaïment que ens fa semblar més vells. I és tan fàcil alliberar-se d'aquests turments existint la CAFIASPIRINA! No hi ha dolor que la resisteixi. Una o dues tauletes el treuen infal·liblement i gairebé a l'acte.

Cafiaspirina
EL PRODUCTE DE CONFIANÇA

IMPRESOS COSTA
NOU DE LA RAMBLA, 45
BARCELONA

—De tots els promesos que té la meua germana, ets el que m'agrada més.
(Gringoire, París)